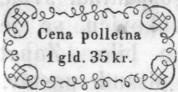

SLOVENSKI GLASNIK.

Lepoznansko-podučen list.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 6.

V Celovcu 1. junija 1860.

5. zv.

Sonetje.

(Zložil Fr. Cegnar.)

IV.

Ko sonce bi ne peklo iz višine,
Kakó zorela bi poljá kraljica,
Rumenoklasna resnata pšenica,
In druge hčerke pisane ravnine?

Kakó bi zelenile se doline?
Kakó se s cvetjem krasila gorica,
Lívada lepotičila bi lica?
Kakó življenje dihale planine?

Ko vroči trud bi ne potil človeka,
Kakó bi v persih misel se rodila
In serce v blago djanje mu budila?

Kje našel bi za britke ure leka?
Kakó njegova duša bi vesela
V višave jasne z dola solz kipela?

V.

Prosterla noč je temne svoje krila
Čez trudno lice pisane narave,
Oblakov truma oblegla je višave
In v nedro svit nebeških zvezd zavila.

Le ena zmed oblakov zvezda mila
Še svitlo luč pošilja na nižave,
Ozira nanjo se z morjá širjave
Mornar, po njej obrača les kormila.

Nebó življenja mojega stemnile
So grenke ure sreče mi nemile
In upa zlate zvezde ugasnile.

Le ena zvezda mi še jasno sije,
Tolažbo mi in nado v dušo lije,
Za njo bom vozil, da me grob zakrije.

Vetrogončič.

(Konec.)

V.

Napočil je dan, ob katerem ima priti Medja. Pa ker je še zgodaj, vam bom, preden pride, ob kratkem povedal, kar se je godilo zadnje dni.

Gospodične ves teden skoraj ni bilo iz sobe. Kolikokrat je iskal Vetrogončič priložnosti, da bi še enkrat z njo govoril in obudil v nji ljubezen z zadnjimi močmi medenega jezika; pa niso je vidile željne oči. Samo pri kosilih je sedel zraven nje, pa ga ni obsijala milost njenega pogleda. Mati je vidila vse to, pa ni mogla misliti, da bi se nikdar Milka in Vetrogončič iz serca ljubiti ne mogla. Pa vendar začne tudi mati premišljevat, da ima serce vendarle nekaj

moči, in po marsikterem pogovoru z Miliko, je jela gospá tudi svoje serce bolj čutiti. Proti prej zaničevanemu soprogu Dankoviču se je kazala veliko prijazniša, kar je Dankoviču močno ljubo bilo. Zopet sta se iz serca pomirila in sprijaznila brez pogodb in pisanih postav.

Janez je te dni odgovor dobil na svoje pismo in tudi gospodična. Ne dolgo potem je Janez imel dolg pogovor z gospó, po katerem je bil kaj zadovoljnega obraza. Pa čudno je, da je Janez po tem pismu Vetrogončiču nenavadno malo častí skazoval, med tem ko je Milka proti Vetrogončiču postala vsa prijazna. Morebiti jima je Medja to ukazal. Iz tega Milkinega obnašanja je pa mati sodila, da se je hči vendar enkrat premislila, in veselilo je mater, da je Milika obljubila vzeti Vetrogončiča, ako ji le mati neodveržljivo dokaže, da jo Vetrogončič iz serca ljubi. To dokazati je gospá obljubila in sklenila, po Janezovem nasvetu in zvijači. — Odkar je Dankovič zopet gospodar, postane še bolj neprijazen. Po vsi sili je hotel, ali letos dati Milko Vetrogončiču, ali pa še le prihodnji pust Medju, ako ne bo družega snubača. Pa tudi Vetrogončiču hoče muhasti Dankovič zadrego napraviti s slovensko poskušnjo, da bi se nekaj nad njim maščeval, nekaj mu pa vdihnil domoljubja. Gospá je sicer v šaljivo skušnjo dovolila; toda svarila je moža, naj nikar sam sebe ne osramoti. Dankovič se pa ne da ostrašiti. Malokdaj je skazal toliko poguma. Vse vprašanja, eno huje kot drugo, je izmislil za vseučenega gospoda.

Pa pozabljam, da je sreda. Dolgo že Ljudmila zre po cesti doli, kamor nar dalj pogled nese; kako nesterpno obrača oči! Pa kočije ni viditi od nobene strani, akoravno je solnce že visoko. Kar zasliši govornje pod oknom, spne se čez, in dva lovca vidi s serno in z divjim petelinom. Pervega glas ji je znan, spoznajo se oči, in ona prva pozdravi svojega Medja. Kot bi trenil je gospodična na dvoru; objela bi ga bila, pa gospá so stopili na mosolišče, gospod se giblje iz pisarnice, in Vetrogončič koraka iz verta. Občno pozdravljanje. Dankovič je bil pa hud lovec, nikoli bolj vesel, kakor kedar je mogel serno za podbradek pocukati. Lovci so mu bili nar bolj pošteni ljudje. Na enkrat mu je zopet čez vse dopadel dohtar, ki ne zna samo dobro pravde opravljati in na deskah se vesti, ampak tudi divjaščini kaditi. Ko so gospá prišli, so hotli, po slovesnih besedah sprejetbe, kar naglo zvediti, kake naključbe so jim dohtarja po ti poti pripeljale. Uni dan — pravi dohtar — sem dobil iz Dunaja novo risanico. Da jo poskusim, sem prišel sinoči precej pozno v vaš grad, vzel sem lovca sabo. Noč je bila svetla, zrak čist brez vetra. Nočila sva pri stanéh v planini, in ker je lovec poznal vse čakališča in slede, sva za zôro čakala tole serno; in risanica se je skazala pravega mojstra. Ko naju je ravno solnce obsijalo, in je proti nama puhteti začela merzla megla iz doline, sva že stopala proti gradu nazaj. V goščavo prišedši zaslišim ne daleč v strani peti divjega petelina. Megla je pihala nasproti in zakrivala me je, zalezem petelina

in ga puhnem z drevesa. Serno sem ustrelil v dar gospodični; vi, gospá, blagovolite sprejeti petelina, prav mlad je še, in ako, gospod Dankovič, ne zamerite, vam bi hotel z risanico postreči, samo za vas sem ponjo pisal.

To je dohtar kaj pomenljivo naredil, ker gospodična je imela oči bistre kakor serna, gospá pa so hudi, kakor divji petelin; gospod Dankovič sicer ni primerjati risanici, vendar se mu močno ustreže ž njo. Da bi Vetrogončič ne bil brez darú, bi se mu spodobila lovska mrežica, v kateri je tičal divji petelin; pa po starem pregovoru, kterega pisavci prislovic morebiti še niso zapisali, gre uzda za konjem, in mrežica se da Dankoviču.

Medja je tedaj v gradu, ali prav za prav v hladni kleti, ker Dankovič dobro zveden v lovskih potrebah, ga je precej vanjo peljal. Gospodična se zmuzne tudi v klet, in prinese stol, prinese gnjati, okrožke in vilice, zopet pogačo, potem sirovega masla in nazadnje potičico tako okusno, da Medja nikoli ni take vžil, akoravno mu je že dosti dobrih reči romalo po gerlu doli. Da je gospodična čakala, da bo, kar ostane, nazaj nesla, bi morebiti ne uganil vsak bravec, zato povem. Vsaki si pa domišljuje, kako je Medju jedi ponujala, kako ga je izpraševala, in kako sramožljivo mu je včasi pogledala pod obervi. Ni ji zameriti, da ga ljubi, ker lep gospod je Medja. Siv klobuk z zelenim trakom in častno gamsovo brado mu pokriva černe lase, ki se mu kodrajo, kakor bi jih še vedno gorska burja vihrala. Oči so prijazne, obraz je okrogel z jamčico na bradi, vès obrít, da bi kdo ne sodil po bradi značaja. Glas je imel doneč, kakor izurjen pevec. Postave je bil čverste, visoke in lepo je bil vlit v zeleno lovsko obleko. K suknji pa si je pripel venec iz gorskih rož, lepih in dušćih, ki vam jih ne morem popisati, ker jih ne poznam; lepe so pa morale biti, ker na visokih gorah rastejo nar lepše rožice, kakor vsi naši potopisci terdijo, ki so bili na gorah.

Ko sta Medja in Dankovič po domače na sodéh slonela, zdaj to zdaj to kapljico poskušaje, si je Milika res veliko opraviti dajala, in Medju z vprašanji komaj časa pripustila, da je žejo ugasil. Pogovarjala sta se pa z Medjem o prav nedolžnih navadnih rečéh, ki bi jih vsakemu bravcu smel zapisati. Ljubijočima, ki se čez dolgo časa zopet vidita, je kratkočasna vsaka beseda, kakoršna si bodi; vsaka množí ljubezen, ravno taka kakor med sovražniki vsaka beseda sovraštvo. Izgled od sovraštva vam pa dam, ker Slovenci bolj poznamo in raji špogamo sovraštvo, kakor ljubezen. Dankovič je po svojem vmes govoril, in toliko mu je risanica serce premenila, da je pri njem zopet Medja v čast in Vetrogončič v zamero prišel. Tudi zato je Medja Dankoviču bolj dopadel, ker je znal bolje piti, kakor Vetrogončič. Se ve da, pošten človek mora pokazati, da zna vse reči o pravem času, in pitje je tudi znanstvo.

Iz kleti gredé podari Medja Milki gorski venec, ker je tako dobro stregla. Ta krotki gorski venec, ki ga je gospodična vedno ogledovala in duhala, je prizadel Vetrogončiču precej besedovanja, ker do kosila je moral gospodično zavoljo njega dražiti, tode zastonj. Pri kosilu so vsi hvalili gospó, da je divjega petelina tako okusno pripravila, gospa je pa hvalo na Medja otresala. Omeniti je še treba, da je Vetrogončič v obsirnem govoru razložil, zakaj nam divjašina diši tako dobro. Po kosilu je šla gospoda v vas I. Dohtar in Ludmila se nista mogla ločiti, akoravno je Vetrogončič veliko umetnosti sprožil, jih narazen spraviti; kakor je svet nanesel, sta bila pred ali za drugimi. To je Vetrogončiču žolc kalilo, gospá je pa mislila: naj vlada še danes priliznjenost, jutri se bo skazala prava ljubezen, in gospodični se bodo odperle oči. Dankovič ni pa nič mislil — pač na risanico. Nazaj iz vasi gredé jih je peljala pot skozi gozd. Tiči so peli, kakor je vsak vedel in znal, posebno dobro pa slavec. Njegovo petje gotovo ni šlo memo serca gospodične in Medja. Spisal sem že dolg pogovor med njima, kar pride k meni moj sosed, hud kritika-vec in velik sovražnik ljubeznjivih besedí, in dolgo čerto mi naredí po popirju. Hudo se je kregal, in že je htél vso povest raztergati, preden sem spregovoril. Da sem se sprijaznil s sosedom, sem moral pogovor izpustiti, ki je bil tako lep in tako — dolg. Ne morem kaj, ako ti bravec, nisem ustregel. Moj sosed je hud, in ima čez me veliko oblast.

Drugo jutro ustane Ljudmila pokojna in serčna, Vetrogončič v skerbéh in z malo upanjem, ker se mu je zdelo, da ga je Medja povsod spodrinil. Medja je pa ustal po navadi, tudi K—ski notar, po kterega je prišla Dankovičeva kočija.

Ker je Vetrogončič z zadregami obdan, nameni z vojaško serčnostjo, nevarno pa zadnjo pot storiti, da bi s častjo odstopil, ali pa zase vterdil voljo materno. Verže se tedaj v popotno obleko in gre pred gospó, slovó jemati. Gospá se čudi Vetrogončiču in ga prosi, naj še ostane; mu priterdí, da ga bo gospodična ljubila, da je sama obljubila, še celo srečo mu voši, da bo dobil tako krotko nevesto čez malo trenutkov. Vetrogončič tedaj ostane s ponovljenim upanjem.

Ko se je notar pripeljal, se podajo v veliko sobano. Notar se vsede za mizo, okoli nje so pa Dankovič, gospá, gospodična, Vetrogončič kot ženin in Medja kot prigodna priča.

Dankovič vesel takó imenitnega dneva z možko, počasno besedo spregovori: „Rekel sem zadnjič, da mora moj zet poskušino iz slovenščine prestati, sicer mu ne dam ne hčere ne dote“. Notar to precej poterdi, akoravno je nenavadno, in tudi v postavah ni naročeno kaj tacega.

Pervič vpraša Dankovič: „Kako sodite Kerst pri Savici?“

Vetrogončič, nekoliko zmešan, odgovori: „Ne zamerite, da nisem v tako težki in pomenljivi uri dosti zbran, odgovarjati na

vprašanje o tako odtegnjeni reči; to bi raji mirnim uram prihranil; vendar naj odgovorim. Zavoljo omikanega, gladkega jezika, ki ga je Prešern prvi poskusil v tako slavni pesmi, zavoljo visokih svobodnih misel in poprej neznanega dviga svojega duha, posebno pa zavoljo samostojnosti idéee tega eposa, ki je vkoreninjen v zgodovinsko, versko in društveno življenje našega naroda, bo Prešern neumerjoch in vedno štet med perve pesnike vseh narodov.

Radovedna vpraša vmes gospa: „Je li ta pesem dolga?“

Vetrogončič kot premišljeva je postojí, ter pravi: „Po zgledu vseh pevcov očaka, večnega Homera, ki si ga je Prešeren v izgled jemal, in včasi celo dosegel, ima ta pesem štiri in dvajset delov.

„Majckino preveč!“ se sladko zacmiha Dankovič. Vetrogončič se pa prime za čelo, rudečica mu stopi v obraz. Da bi se očedil sramote, pravi: „Kdo bi se v tacem trenutku ne zmotil? Število sem zamenil z Vodnikovo „Ilirijo oživljeno“, ta prekrasna pesem je bila pesniku v — —“.

„Ali ta ima štiri in dvajset bukev?“ ga vpraša Dankovič še bolj sladko se cmihaje, „saj še toliko stavkov nima“. Vetrogončič je podoben jutrajni zarji. Ker Dankovič več ni hotel izpraševati, — poterdi notar, ki se mu je presoja izročila, Vetrogončiča s posebno milostjo vrednega gospodične.

Vedno se je še cmihal Dankovič, ko jame notar pisati, da bo Nace Vetrogončič kot zakonsko nevesto vzel Ljudmilo Dankovičevo, in še tako in tako. Dote bo imela gospodična 80 tisuč, ki so naloženi v Terstu pri velikem brodarju Godlariču.

Osemdeset tisuč je šumelo Vetrogončiču po ušesih, ko nagloma prisone Janez v dvorano in podá gospej tole pismo:

Blagodarna gospá!

Z velikim pomilovanjem Vam naznanim, da je včeraj veliki brodar Godlarič na kant prišel. Premoženja je 80000, dolga čez 3 milijone. Vaši denarji so zgubljeni. Ob enem Vas še prosim, mi poslati 974 gld. 83 kr. za opravljanje Vašega premoženja v zadnjem letu.

Ves Vam podložni

V Terstu 1. junija 18...

Dr. Zavijač.

„Večni Bog!“ zakričí gospá, in zgrudi se znak Janezu v roke. Sapa ji je skoraj zastala, oči je zatisnila, kakor v omedlevci. Skočijo po vodo, pa preden jo prinesó, se gospá zavé, in spregovori s potertim glasom:

„Hudo nas je zadela nesreča, pa dana je tudi tolažba, saj bodo gospod Vetrogončič naš zet, in vsaj hči bo preskerbljena, za naju dva bo pa že Bog skerbel“.

Dankovič je še le pri teh besedah občutil pezo tega pisma. Na stol čečne in komaj diha.

Vetrogončič pa pravi, se od mize odtegovaje: „Moja ljubezen je bila velika, ni se ji odgovorilo. Slabo je možu imeti ženo, ki ga ne

ljubi. In zdaj pride še to hudo znamenje. Žal mi je, da ne morem vzeti gospodične.

Gospodična ga pa zaverne: „Prepričana sem, gospod Vetrogončič, da me resnično ljubite, tudi jaz vas ljubim od zdaj. Vse sovrastvo se mi je v ljubezen spremenilo“.

Vetrogončič se pa vedno odmikuje rekoč: „Da, prav žal mi je, da ne morem doseči te časti. Znamenja so pomenljive; srečen, ko gar spomini o pravem času svarijo. Zoper osodo ne smem ravnati“.

S temi besedami se je Vetrogončič tako odmaknil, da ga čez malo časa več ni bilo viditi v celem gradu.

Gospá je komaj zakrivala jeze nad svojo slepoto in Vetrogončičevo sleparijo. Zdaj stopi Medja pred gospó, rekoč: „Morebiti se smem jaz prederzniti, da vas prosim za roko bláge gospodične; upam, da bom zamogel s svojim umom in premoženjem vsem dostojno pripomoči“.

Gospa je bila ginjena, prosi dohtarja odpuščanja, izroči mu hčer in tudi tistih osemdeset tisuč dote, ker pismo je bilo izmišljeno.

Ko pred duri pridejo, stopi Janez zvito se smeja k dohtarju rekoč:

„Dobro smo jo izmislili, ali ne gospod?“

„Ne bil bi mislil“, odgovori dohtar.

„Saj sem vam rekel, da bote dobili gospodično, pa presneto težko sem gospó v zvijačo pregovoril. Lejte si no! Zoper vas je bila nastavljena zvijača, in vi sami ste jo izmislili“.

Navada je, da se pisatelj tudi na kritiko oberne, jo malo okrega ali zaverne, ali memraje memo nje odlazi, kakor memo razdraženega psa na verigi. Se ve da nikomur ni ljubo, da drugi za njim popravlajo. Čutim, da bo tudi za mano dokaj popravljeni v jeziku in v mislih. Vendar serčno stopim pred kritiko. Narodu je bolje, da se slabo pred ko mogoče zatare, da dobremu ne jemlje prostora. Pravično in resnično naj vlada kritika z mečem ali z mokro cunjjo, naj trebi naše slovstvo. Jaz se ji podveržem za vselej, naj me rešeta po pravici hudo, ne bo me ostrašila, ne bo mi dala „Anlass-a, meine der Slavistik gewogene Feder ruhen zu lassen“.

Čuden strah.

(Narodna pripovedka; zložil A. Kos.)

Bil je nekđaj majhen deček,

Ki poslušal je pazljivo,

Staro mater storje pravít.

Rad je slišal kaj od duhov,

Ki po starih gradih svoje

Vganjali so čudne dela.

Mislil je, pa rad bi zvedel,

Kako strašijo duhovi.

Ko doraste, sklene iti
 V daljni svet si straha iskat.
 Zveže v robec dvojne hlače,
 Srajce tri in gre po svetu.
 Gre in pride v daljnem kraju
 Do gradú, ki je obseden
 Bil od tri sto hudih duhov.
 Pride in ne gre do grada,
 Ampak prosi gospodarja
 Bližne kerčme za večerjo,
 Za večerjo in za postelj.
 „Dragi oče! glad me grudi,
 Dajte jesti siromaku!
 Šel od doma sem po svetu
 Iskat straha; pa ne najdem
 Česar iščem po širokem
 In po dolgem pustem svetu.“
 Prime ga kerčmar za roko,
 Govori besede take:
 Kar si iskal, tu si našel.
 Vidiš tamkaj grad zakleti,
 V njem kraljuje hudih duhov
 Cela truma. Bog obvari,
 Bližati se temu gradu!
 Živ še nihče ni odnesel
 Pete svoje, kdor prederznil
 Se je iti skušat vragov.
 Slišati besede take,
 Se mladenču zdi krasota.
 Plam mu sije iz očesa.
 Misli že, da bo dosegel,
 Česar ni doseči mogel
 Ne domá in ne po svétu.
 Skoči kviško ter poprosi,
 Da mu dá kerčmar strežaja,
 Ki bi spremil ga do grada.
 Neverjetno zdi kerčmarju
 Se obnašanje mladenča;
 Vendar pravi: dam strežaja,
 Da pokaže ti do grada.
 Ter da nosi s tabo kašo.
 Ktero kupal boš pri ognju
 In si kratek čas napravljaj.
 Kriv pa vendar nečem biti,
 Če nesreča te zadene.
 Kteri še ni nihče ušel,
 Ki je prag prestopil grajski.
 „Hvala lepa na dobroti,
 Ktero ptujemú sromaku
 Skaže vaša gostoljubnost.
 Če mi Bog dá srečo najti,
 Bom povernil vam vse lepo;
 Če me pa ne bo iz grada,
 Kedar v jutro sonce vstaja,
 Znajte, da sem zgubil pravdo.“
 Tako reče in poteče,

Se oberne proti gradu.
 Tenko diše in trepeče
 Sluga, ki mu kašo nosi.
 Ko prispeta do zidovja,
 Se oberne sluga k domu,
 Naš junak pa možko stopa
 Ter prestopi grajske vrata.
 Čuk in sova, nočne tice
 Ferkajo mu okol' glave,
 In zidovje vse vse trohlo
 Žuga vsak čas se podreti.
 On pa mirno stopa dalje,
 Ne teži serca mu tmina,
 In on pride do ognjišča,
 Kjer gori najlepši ogenj.
 Kašo hitro si pristavi
 In pa kuha po navadi,
 Kakor kuhala je mati,
 Ko še bil domá je deček
 In poslušal stare storje
 Od strahov in hudih duhov.
 Meša enkrat, meša dvakrat:
 Kar zasliši ropotanje,
 Kakor da bi sto kovačev
 Skušalo se pri kovanju.
 Ali to ga nič ne moti,
 Meša kašo zmirom dalje.
 Zdaj pa sliši glas človeški:
 Palo bom! se z dil glasiti.
 Gleda kviško, nič ne vidi
 Ino zopet kašo meša.
 Glas se drugokrat oglasi:
 Palo bom! se z dil zasliši.
 „Padi, reče, samo vari,
 Da ne zverneš moje kaše!“
 Pade nekaj, kaj je bilo?
 Bile so noge človeške!
 Zgrabi jih, ter verže v kraj, da
 Ne bi osradile kaše.
 Palo bom! se zopet sliši
 Tretjikrat iz dil doneti.
 „Padi, reče, samo vari,
 Da ne zverneš moje kaše!“
 Pade zopet, kaj je bilo!
 Truplo bilo je človeško!
 Zgrabi ga, ter verže jezno,
 V kraj, da ne bi osradilo
 Kaše njemu tako drage.
 Palo bom! še enkrat sliši
 Glas se štertikrat glasiti.
 „Padi, reče, samo vari,
 Da ne zverneš moje kaše!“
 Pade, kaj je neki bilo?
 Glava bila je človeška
 Tako strašna, tako gerda,
 Da je ni na svetu take.

Zgrabi jo za dolge lase,
Ter jo treši z vel'ko silo,
Da mu ne bi osmradila
Ljube kaše, jedi sladke.
Ko je bilo vse na kupu,
Noge, truplo ino glava,
Se sostavi sam od sebe
Mož orjaški, ter se vzdigne.
Kaj češ, smert? ne dam ti kaše!
Se obregue nad hudnikom,
Še premeša svojo kašo
In jo začne slastno jesti.
Govori hudnik veselo
Lačnemu mladenču v lice:
Nečem jesti tvoje kaše,
Ni za me posvetno jelo.
Ampak pusti kašo drugim,
Sledi meni in boš vidil
Vse blagó v tem gradu skrito.
Tu le odpri perve vrata,
Na ti ključi, samo odpri!
„Nisem bil nigdar tvoj sluga,
Da odpiral bi ti vrata.
Šam jih odpri, če jih hočeš,
Če pa nočeš, jih pa pusti!“
Sam hudnik odperl je vrata,
Ker mladenec ni jih hotel.
Prideta na druge vrata,
Brani se mladenec odpreti,
Pa jih odperl sam peklensek.
Bilo je tako pri tretjih,
Pri četrteh ino petih,
Šestih, sedmih ino osmih.
Bilo je blagá na kupe,
Žlahrne rude po vsih kotih.
Prideta do vrat devetih:
Te pa moraš ti odpreti!
Če ne odpreš, te raztrešim
In ko solnčni prah raznesem!
Govori takó peklensek,
Njemu odgovarja dečko:
„Kdor odperl je osem izeb,
Še odperl bo to deveto.
Nisem bil nigdar tvoj sluga,
Da odpiral bi ti vrata.
Šam jih odpri, če jih hočeš,
Če pa nečeš, jih pa pusti!“
Jako se hudnik razhudi,
Ter devete vrata odpre.
Ko jih odpre, se zasliši
Miloglasen spev iz sobe.
Sedel kralj je na prestolu,
Okol' njega so device
Mu popevale zdravice.
Kralj se vzdigne ter podaja
Desno roko odrešniku,

Ki odrešil ga je muke,
Ktero moral je terpeti
Tavžent let že in še preko.
Bil priklenjen je na prestol,
Ker ni ljubil v življenju
Ne pravice, ne resnice.
Imel vsega je obilo,
Samo prosto ni se gibal,
Ker ni mogel iz prestola.
Govori mladenču tako:
Srečen si, da terdovratno
Si se branil vrat odpreti,
Sicer bil bi ti pogubljen,
Kakor vsi, ki so pred tabo
Sem hodili sreče iskat.
Vidiš tukaj dve sto kamnov,
Vsak teh kamnov bil je človek,
Ki je prišel semkaj iskat
Ali blaga ali sreče.
Vzemi tukaj 'z moje roke
Ojster mež in čudotvoren;
Ko ga boš se ž njim dotaknil,
Če je živ bo precej mertev,
Če je mertev, bo oživil.
Najpopred pa moraš meni
Grešno glavo ž njim razklati.

Ne premišlja več mladenec,
Kaj mu je storiti v sili,
Ampak vdari z ojstrim mečem
Kralja čez sredino glave.
Bilo ni sledú po kralju,
Grad je zginil berž 'z brežuljka
In mladenec, duša čista,
Ostal sam je na brežuljku.
Premišljuje sam pri sebi:
Kaj pa zdaj mi je početi?
Take tmine nisem vidil
Nikdar, kakoršna je tukaj.
Nimam postle, da se vležem,
Nimam kaše, da jo jedem.
Kaj sirota čem početi?
Straha tudi nisem vidil,
Toraj sem zastoj se mučil
Tako daleč po širokem
In po dolgem pustem svetu.
Vidim že, da ni mogoče
Najti, česar ni na svetu.
Menda je pa strah možún bil,
Ki je padel z dil brezskerbno,
Kakor da bi sam bil v gradu?
Takah strahov se ne strašim,
Ko bi prišlo jih na cente.

Ko takó le beseduje,
Pa zadene ob terd kamen

Z ojstrim mečem. Ko bi trenil
Se pretvori terdi kamen,
In iz kamna pa je človek.
„Dobro, dobro, tako velja,
Imam barem tovarišijo,
Da ne bo me dolg čas lomil“.
Zdaj se spomni na besede,
Ktere mu je kralj govoril:
Vzemi tukaj z moje roke
Ojster meč in čudotvoren;
Koga boš se ž njim dotaknil,
Če je živ, bo precej mertev,
Če je mertev bo oživel.
Šlata zdaj okoli sebe,
Kje še bil bi kateri kamen,
Da pretvori ga v človeka.
Tako dela brez nehanja,
Dokler žarko sonce pride
In razsvitli nočno tmino.
Pregleduje možke glave,
Ktere zbudil je iz spanja:
Dve sto bilo jih na broju.
Vsi poklekajo pred njega
Ter ga hvalijo preserčno,
Da je zbudil jih iz spanja.
Zdaj zagleda iz nenada
Lepo škrinjo polno zlata,
Drugo škrinjo polno srebra
Tretjo škrinjo nabasano
Raznoverstnim lepim blagom.
Prišel je kerčmar po bregu,
Ker je vidil rano v jutro,
Da je zginil grad z brežulka.
Dal mladeneč je kerčmarju
Lepo škrinjo polno zlata,
Drugo škrinjo polno srebra
Je razdelil med množico,
Ktero rešil je pogube.
Tretjo škrinjo z lepim blagom
Dal je hlapcu, ki ga spremljal
Pervi večer je do grada.
Šam pa si je meč zaderžal,
Ojster meč in čudotvoren,
Ž njim se je podal po svetu,
Straha iskat v daljne kraje.

Gre in gre in pride v mesto,
Kjer ni trohice veselja,
Kjer le gola žalost vlada.
Vpraša tukaj, vpraša tamkaj,
Kaj se neki je zgodilo,
Da je staro kakor mlado
Tako tožno, tako žalno?
Nihče mu ne dá besede,
Še pogledati ga neče.
Hoče iti in pustiti

V miru klaverne prikazni,
Ki se vlačijo ko megle
Sem ter tje po tužnem mestu.
Kar naenkrat se zasliši
Zvonov glas doneti milo
In po ulicah širokih
Jame zbirati se ljudstvo.
Možki v plajše so zaviti,
Ženske nosijo se černo;
In iz grada pripeljajo
Hčer kraljevsko, dekle zalo,
Tako verlo, tako krasno,
Da mu ni pod solncem para.
Sprovod gre skoz mestne vrata,
Se oberne proti gojzdu
In pred gojzdom se ustavi.

Domoval je zmaj v tem gojzdu,
Kteremu je vsako leto
Mesto žertvo doprineslo.
Ko ne bilo bi mu dalo
Vsako leto devojčice,
Bila ona proste kervi
Ali kraljevskega roda,
Bil bi stresel zemlje tlake
In v pepel in prah vse mesto.
Zrušil in tako pokončal.
Toraj mu je vsako leto
Mesto žertve darovalo.
Letos pa je versta prišla
Na kraljično, hčer edino
Velemožnega vladarja.
Kralj razpisal je darilo
Pol kraljestva, in objubil,
Da je voljen v zakon dati
Svojo hčerko, kdor jo reši
In premaga tega zmaja.
Ni se našel živi človek,
Ki podstopil bi se zmaja
In ga vničil v blagor mesta.
Bilo toraj je brez uspeha
Žalovanje, tugovanje,
Kralja in pa vsega ljudstva.
Morala je hčerka zala
Pasti v žertvo ljutem zmaju.
Zvežejo oči ji jasne
Jo postavijo kraj žrela,
Kjer je ljuti zmaj prebival,
In domú se vsak poverne.
Naš junak pa, ki je spremljal
Žalosten sprovod do gojzda,
V mesto ni nazaj se vernil,
Ampak čakal je na zmaja,
Da ga vidi in ubije,
Ko bo prišel iz zavetja
Iskat žertve si kraljične.

Tiho stopi do kraljične,
Prime jo za belo roko
In takó ji beseduje:
„Nič ne boj se, moja mila!
Jaz te rešil bom pogube
In te dal nazaj očetu“.
Ko tako ji beseduje
Prihrumí iz svoje luknje
Ljuti zmaj, in se zažene
Na kraljično, da jo zgrabi.
Ali ni mu bilo dano,
Polastiti se kraljične:
Ojster meč in čudotvoren,
Kterega mladenč je sukal,
Mu razkolje gerdo glavo,
Da zvali se in strepeče.
Zdaj mladenč razveže zvezo,
Ktero imela je kraljična
Na očeh, da se ne ustraši
Ojstrega pogleda zmaja.
Se porumení ji lice,
Ko prelepega mladenča
Iz nenada tu zagleda,
Kjer je bilo ji umreti,
Obsojeni v žertvo zmaju,
Kar stermí mladenč in gleda
Živi ogenj, ki v očesu
V njezinem se pojavljuje.
Izroči mu zlati perstan
In besede take zraven:
Blagor tebi, ki si rešil
Naše mesto za vse veke
Od pretečega mu zlega.
Oča moj me je obljubil
V zakon dati, kdor preмага
Tega zmaja in me reši.
Ti pogubil si nam zmaja
In zaslužil si kraljestvo
In s kraljestvom moje roko.
Ali ji velí mladenč:
„Duša moja! pusti mene,
Sedem let in sedem mescov,
Še bom hodil po širokem.
In po dolgem revnem svétu,
Da poskusim vse nadloge,
Ki terpinčijo človeštvo.
In da najdem, česar iščem
Namreč straha, kteri straši,
Kakor zvedel sem od majke.
Sedem let in sedem mescov,
Še boš čakala prihoda,
Če ne pridem, si pa prosta,
Ni tedaj me več na svetu“.
Reče in podá ji roko
Jo objame in poljubi.
Zapustí jo in gre dalje.

Milo gleda za mladenčem
Krasna deva; ino solze
Se ji vderejo po licu.
Ko izpred očí ji zgine,
Se podá na dom očetov,
Da mu zmaja smert naznani.
Zdihovaje gre kraljična
Sama s hoste proti domu,
Nosi v sercu odrešnika,
Ki obljubil ji je priti,
Kedar najde, česar išče.
Ko je v mislih srečna bila,
In od sreče prav sanjal^a,
Stopi ji drevar nasproti,
Ki je v hosti derva cepil.
Ni prijazno je pozdravil,
Marveč derzno ji je rekel:
V moji ti si zdaj oblasti!
Če mi berzo ne prisežeš,
In zakolneš se pri Bogu,
Da boš svojemu očetu
Mene kakor odrešnika
Pred vsim svetom pripoznala,
Ti razkoljem s to sekiro
Tvojo terdovratno glavo.
Kaj storiti je kraljični
V pusti hosti, v taki stiski?
Se zakolne in priseže,
Da bo njega odrešnika
Pred očetom pripoznala,
Samo da se smerti reši.

Gre drevar s kraljično v
mesto
In se kaj ponosno véde
Kakor premagavec zmaja
In odrešenik kraljični.
Ljudstvo ga z veseljem sprejme
Gromovito živíto kliče
Silovitem premagavcu
Divje zveri in požrešne.
Kralj pritisne ga na persi,
In tako mu beseduje:
Ti si tisti, ki je rešil
Mojo hčerko od pogube
In premagal v hudi bitvi
Kugo našega kraljestva.
Dam ti toraj hčerko v zakon,
V hosti več ne boš dervaril,
Boš z menó na tronu sedel.
Možno se drevar obnaša,
Hodi sem ter tje po mestu
Ter poveda, kak se hrabro
Je obnašal v boju z znajem,
Pa kraljična ljubeznjiva
Se ne zmeni za drevarja,

Ampak tihe solze toči
Za predragim zaročnikom,
Ki zaslužil je pohvalo,
Ktero zdaj drevar uživa.
Spanje jo beži po noči
Bridko joče se po dnevu,
Bledo lice si zakriva,
Da prikrla bi si žalost,
Ki sercé ji ljuto para.
Skerben oča, kralj mogočni
Jo tolaži, pa brez uspeha.
Nagovarja jo k ženitvi,
Pa beseda jo prestraši,
Da se zgrudi pred očetom,
In ga prosi poterpljenja.
Sedem let je že preteklo,
In kraljična bledolična
Vse enako še žaluje.
Zdaj drevar po sili tirja
Od očeta hčerko zalo,
Da mu plača, kar zaslužil
Si je v boju z ljutim zmajem.
Milo se zajoče hčerka,
Ko to sliši od očeta;
Pa ne sme pregovoriti,
Ker je očina ta volja.
Prosi še za poterpljenje,
Naj še čaka sedem mescev,
In potem se bo zgodila
Volja kralja in drevarja.
Ko se to godilo v mestu,
Hodil je mladenec hrabri,
Ki zaslužil si kraljično,
Daleč po širokem svetu;
Straha najti pa ni mogel.
Ni ga spravil v strah razbojnik,
Ki napeto mu je puško
Meril v junaške persa.
V cerkev hodil je po noči
In je vidil, kako mašnik
Je brez glave mašo služil!
Šel je v vojsko, ali straha
Tudi tamkaj ni zasledil.
Celi dan se je junaško
Na bojišču hrabro boril;
Ko pa solnce je odišlo
Za goró in bleda luna
Priveslala je po nebu,
Se podal je na bojišče
Ter je z mečem čudotvornim
Vse oživil, ki po dnevu
Smert storili so na vojski.
Ko njegov je vojskovodja
Zvedil, kaj se je zgodilo,
Ga obdaril je obilno,
Ter mu hotel v zakon dati

Svojo hčerko, lepo Anko.
Zdaj se je mladenec spomnil,
Da ga čaka drugo dekle,
Ktero je odrešil smerti
V hudem boju z ljutim zmajem.
Hitro se na pot odpravi,
Vpreže štiri hitre vrance,
Se obleče verlo krasno
In odide v urnem skoku.
Sedem let in sedem mescev,
Bilo ravno je preteklo.
Noč in dan se naglo vozi,
Da dospel bi v pravem času
Do neveste ljubeznjive.
Pride v mesto ter se čudi,
Da je danas vse veselo.
Godba čuje se iz grada
Vse veselja poskakuje.
Pelje se naravnost k gradu
Hoče urno v grad voziti,
Pa mu straža vhod zabrani.
Vpraša stražo: kdo zabranil
Je uhod ljudem popotnim?
Straža mu pa kratko reče:
Danes bo poroka v gradu,
Novi kralj je zapovedal,
Čuvati se gostov tujih.

Grom in pekel! huš po konjih
Vdari, da se straža vmakne;
Kakor blisk z vozá je hitro
In po stopnicah že stopa,
Preden straža se spet zbere
In zapazi, kaj zgodilo
Se je proti volji kralja.
Stopi v dvorano prekrasno,
Se pokloni najprej kralju;
Bliža se potem nevesti,
Ki je klaverno sedela
Kraj prisilnika drevarja,
Solzne si oči brisaje.
Stopi bliže, ter ji verže
Zlati perstan v zlato kupo.
Pri ti priči se nasmeja
Sladko žalostna nevesta,
Kakor da ji rajske zore
Žar obilil je blede lice;
Pa drevar je bled ko stena,
Čudne slutnje ga težijo;
Hoče ustati, se pobrati
In oditi zopet v hosto
Derva cepit kakor prije,
Hipoma mladenec potegne
Ojster meč, in ž njim po glavi
Vdari gerdega drevarja,
Da zvali se in strepeče,

Kakor zmaj pod vdarcem meča,
Vse stermí in gleda serpo,
Le nevesta se raduje
In veselja solze toči.
Zdaj pové nevesta kralju,
Kaj zgodilo se je v hosti
In zakaj je žalovala
Sedem lét in sedem mescov.
Kralj je bil presrečen precej,
Ko je vidil hčer veselo,
Prime za roko mladenčca
Ter ga posadí za mizo.
Kraj ljubljene hčerke svoje.
Šli potem so kmalo v cerkvo
Ter so venčali nevesto,
Kakor pred nikol' nobeno.

Dvoje serc je čisto srečnih!
Njima ne kalí veselja
Čisto nič na lepem gradu.
V sredi vernih stanovnikov
Mnoge leta so pretekle
V sreči ino blagostanju,
V miru božjem in zvestobi,

Ktero sta si varovala,
Kakor mati dete varje.

Gresta neki dan na travnik,
Se sprehajata za vodo
Ter se vsedeta pod senco,
Ktero verba je dajala,
Ki je stala za potokom.
Zdajci kralja trud premaga,
Da potukne na kolena
Svoje žene ljubeznive
Ter se v sladkem snu zaziblje.
Ko leži tako in dremlje,
Prikobaca žaba z germa
Ter se ustavi pred kraljico,
Ino jo debelo gleda.
Zdaj kraljica mahne z roko,
Da požene gerdo žabo.
Žaba mahljeja se ustraši,
Ter šterbunk! poskoči v potok.
Kralj se ustraši in zavpije:
Strah! gorjé nam, kaj je bilo,
Da sem se takó prestrašil?
Žena mu odgovorila:
Žaba je v vodo skočila!

Premišljevanje o ljudski omiki.

(Spisal S. Šubic.)

Svét se vertí in človek ž njim. Danes smo tukaj, jutro tam. Kdo meri svetove, kdo življenje človeškega duhá, da bi se ne čutil premodrim postavam večnega Očeta! Tam na nebu ima razpeljane svetove, ki so pokorni večnim postavam; tukaj na zemlji ima ljudstva, ki jim je dal lastno voljo, dajati si postave po lastnih potrebah in po potrebah bližnjih in daljnih sosedov. Kakor pa dušno in posvetno življenje nima nobenega postanka, enako se mené zadeve, potrebe in postave med ljudstvi. Povsodi je dušno življenje prvi vod, ki vzdiguje narode, dokler imajo še kaj žive moči, dokler jim še sveti zvezda blagega življenja. Kakor v večnem stvarjenju, tako se tudi v človeškem življenju nič ne godí, kar ni pripravljalo se, kar nima gotovega vzroka. Ako tedaj zvezda tega ali unega ljudstva dobiva moč, je gotovo znamenje, da pridobuje duh njegov večo zavednost od svoje vrednosti in svojega namena: ko pa ugasuje národna zvezda, gotovo peša duh in zgubiva svoje življenje.

Kdor se hoče prepričati te resnice, mu dandanašnji ni ravno treba premišljevatí starodavnih dogodb. Kmalo vidi vsak, da se tam moč dobiva, kjer je volja resnična, kjer je kaj dušne moči in zavednosti. Kjer je duh močan in kjer mu je resnica, tam se mu zastoj ustavljajo posvetne zadeve, zoperne naprave, stare napčne misli in prizadevanja, ohraniti ga v nezavednosti in sužnosti. Nezavednost in

sužnost so grob dušnega in posvetnega življenja. Ktero ljudstvo hoče kaj biti, mora izkopati se iz nezavednosti, izkopati se iz sužnosti vražnih, krivih misli. Začetek vsega, kar prida stori človek na zemlji, ima korenine v prostem dušnem življenju.

Možje bistrega duhá in terdne volje, ki spoznajo potrebe narodne, si prizadevajo vse žive dni, da bi pripravili ljudski duh ali narodno dušno in telesno življenje na pravo pot. Možjé, v katerih se je vtlesil národní duh, z vso svojo močjó in z vso svojo krepostjo so za narode to, kar je solnce za zemljo in za druge temne svetove, ki se krog njega verté. V njih sercih, v njih duhu je zedinjena ljubezen z resnično voljo, da bi pomagali národu na višo stopnjo človeškega življenja; njih um razsviljuje pota, po katerih ima národ hoditi, ako hoče kaj veljati. Možjé, po katerih se merijo ljudske dogodbe in njih vrednost, večidel nimajo nič za svoj trud kot zadovoljnost, s katero jih plačuje njih vest, ker jim pravi, da so storili, kar jim je bilo mogoče. Dostikrat pa si nakopljejo sovraštvo na vrat, ker ni nobenega večega dela, da bi od začetka zopernikov ne imelo. Ljudske in narodne solnca na zemlji se tedaj ne pusté na vse kraje primerjati s solncem na nebu: tam je združeno celo kerdelo krog solnca, tukaj se delajo v družbi nasprotne kerdela ali zveze. To da pride, pa tudi tisti čas, ko je ljudstvo prisiljeno spoznati vredne dela svojih mož; večidel pride spoznanje še le, ko že davno v černej zemlji trohni, kar je bilo umirajočega na blagodjavnih možéh. Zdaj ko vidi ljudstvo, da smert ni mogla delom vzeti vrednosti, se začne spoznavati moč njih duha, in ljudstvo se prijemlje dušne podpore, ki jo najde v zapuščenih delih, kakor se ovija terta po močnih drevesih.

Mož tega plemena je bil za Ogre umerli grof Štef. Szechenyi. Akoravno je bil žlahnik, vendar je svét, ki ga je veliko obhodil, ogledal in skusil, mu dal previdnost, da niso žlahniki, ne njih enostranske pravice prava sreča dežele, ampak prostost in omika ljudstva. Štefan Szechenyi je dobil, tako se bere v madjarskih časopisih, ljudstvo v vražah zakopano, in národ zanemarjen na vse strani, ki ni imel nič prida na sebi kot terdno in nepopačeno natoro. Vzdignil se je z vso močjo svojega bistrega duhá čez prazne, omiki nasprotne misli, obujal je priprostega človeka k zavednosti samega sebe in svojega naroda. Tačas se še Madjari niso mogli lahko pogovarjati v svojem maternem jeziku; bil jezik je kméčk in služabenski; omikani in žlahniki, kar jih je imelo kaj zveze s svétom, so govorili latinski ali nemški jezik. Pri deželskem zboru v Požunu l. 1826 je Szechenyi osnoval prvo društvo med žlahniki, ki je imelo namen, pogovarjati se v domačem madjarskem jeziku. Pripoveduje se od društvenikov, kako so se jim od začetka kolesa lomile; pravijo, da enega večera Szechenyi-ta ni bilo v družbi in kakor so ga radi imeli, vendar so se ta večer nekaj oddahnili: češ, so rekli, nocoj pa spet nemški govorimo, da se bomo lože razumeli. — Počasi je na-

predovalo prizadevanje, ali kdo se ne čudi, kakšen napredek je storilo v tako kratkih letih! Naj večo stopnjo je storil ljudski zbor leta 1836, ki je vpeljal madjarsk jezik v govor in v šole. Tedajni učenci okoli 10 let, so zdaj možjé okoli 36 let, in v njih delih obstoji vlastje današnjega madjarskega početja.

Szechenyi pa ni samo budil ljudstva in podpiral jezika, tudi posvetna moč naroda in njega zveza z zunajnimi deželami mu je bila na sercu. Szechenyi-tu se pripisuje, da po Donovi hodijo barke na soparje, da pelje na Ogersko železna cesta; nanj opominja naj lepši most, kar jih ima Donova, most med Budo-Peštam, nanj opominjajo boljše kmetške naprave in večja skerb za izrejo ogerskih konj itd. Szechenyi je pa tudi stvarnik društva večé dušne omike, on je oča madjarske akademije. — V vsem tem obstoji obraz Szechenyi-tovega duha. Štefan Szechenyi je ljubil redno napredovanje, ne pa prekucij med ljudstvi; vse je upal doseči po ravni poti národnih pravic in po previdnosti deželskega gospodarstva. Nemila osoda človeških dogodb pa je prignala dni, v katerih je napredovanje jelo zápuščati redno pot. Szechenyi je sicer vidil, kaj se pripravlja, in ustavljal se je in poravnaval, kolikor je bilo mogoče, toda z vso močjo pomagati ni mogel. Gasil je ogenj nerednega narodnega prizadevanja, kar mu je veliko sovraštva prineslo; zlahtniki so ga jeli čertiti, pri ljudstvu je pešalo njegovo imé. Ko je vidil žale dni nastopovati, ga je duh tako prevzel, pravijo, da mu je od tedaj nekaj glava pešala; ker sam pri sebi se je tožil, da je njegova setev zunaj dobrega sadú tudi toliko slabega rodila. — Dokler je živel, ni delal Madjarom po volji; bil jim je premerzel v domorodnem djanji; zdaj ko ga ni več, zdaj veljá za „naj večega madjarskega moža“, za njim žaluje cela dežela, duhu njegovega djanja se stavijo spominki; národ bi rad na nebó pripel zvezdo njegovega duhá.

Pomenki o domačih rečéh.

Rieč o dobroj prigodi.

(Spisal J. G. Krasanin.)

Svaki znade i priznaje, što je i kakav je čoviek, koji, budi s nemarnosti, budi s puke mržnje, svoga materinskoga jezika ne znade. Neću, da sada govorim o tih, koji se za mladosti svoje v sviet proturajo, pa tako v tudjini na domovinu zaborave, materinskoga jezika ne čuje, te se ga i ne spominju; već hoću, da koješta rečem o tih, koji pol života potrate, da narodu svômu pomognu, koji v domovini ostaju i tu viekom borave, kojim je domaći jezik potrebniji no ikomu drugomu čovieku. To su: misnici. Oni su pravi liečnici, dobri savjetnici i mudri ravnatelji svoga stada — svoga puka — ako ga

znadu bolna utješiti, nesriečna pomilovati a tumarajućega na pravu ga stazu dovesti, da tako dospije k zadnjoj svrhi; nu k takovu djelu, k takovu poslu hoće se sposobnost, a ta sposobnost nije ništa drugo, nego da se misnik s narodom dobro razumi i vriedno ponaša. — Molim vas, za što je vojnik, ako neima oružja, za što težak bez orudja? Rečju: za što svi zanatlje bez onoga, što jim je najpotrebnije? A što je misnik nego zanatlja — nego najmenik v vinogradu Gospodnjem — v odgajanju povierena mu stada? Pitam ja sada, hoće li on ikad ovršiti svoju dužnost, ako neima k tomu orudja, ako se svojim pukom ne razumi, ako dobro svoga narodnoga jezika ne zna? Joh neće! a nije mu ni moguće. Narod mjesto da ga v crkvi pozorno sluša, zaspali će, a Bože daj da ne, jošte mu se v oči smijati i rugati.

Doznao sam po drugih, a mnogo krat i sâm se osvjedočil, da misnici primorci slabo prodiču t. j. neznaju se izraziti i narodu liepo stvar protumačiti. Često krat vidil sam i slušal misnika, inače učena i vriedna čovieka, komu se nije narod ni mrvice radoval, niti iole za njega maril, a to zato, što mu je sv. Evanjelje nješto talijanski, nješto niemački a nješto Bog znade kako rasztumačival, te nimalo mu srdca dirnul ni omečil. Zapitajte takovu glavu, zašto da ne zna bolje govoriti, kako narod govori, odgovorit će vam zasvim hladnokrvno. „E tko znade bolje, široko mu polje, izučil sam škole ponajviše uz Talijanca uz Niemca itd.“ vé pa što ćete mu na to? ta imade zasvim pravo!

Mnogi će pomisliti, kako da se toj oskudici i tim neprilikam barem sada pomogne. — Oni, koji su već nameštjeni, koji su stopram dali svoj „z Bogom“ školskim naukom, oni se moraju sami o toj stvari pobrinuti; njim nije se obzirati na ino, nego svojim pukom često zboriti i latiti se kakove vriedne hrvatske knjige, pa ju pročitati i prečitati. Nije jim treba prebirati stotine knjig, nego onu jednu, kû si izaberu, učiti, proučiti i promozgati, dok ju nauče, tiem najshodnije bi bilo, da bi si za to izabrali kakovagod prodikača. — A što započeti onimi dijaci, koji za svoga odgajanja (prisiljeni ili povoljno) svômu jeziku odviknu a tudjemu priviknu; koji, ostavivši gimnaziju, dojadre v bogoslovje a domaći jezik slabo razumiju ili posve ne razumiju? Kako jim pomoći? . . . Učiteljem. Nu k takovu poslu hoće se rodoljuba, koji je viešt hrvatskomu i kranjskomu jeziku, a trebalo bi, da mu nije ni glagolica, kô goranu more, no da zna i š njom rabotati. Pa čemu takav čoviek, kamo s njim? Kamo bolje nego u goričko bogoslovje! Tu ga je treba. Uvieren sam, da se nebi suprotivil, niti oni, koji bi mogli — ako bi hotjeli — tomu suprotiviti se, niti ikoji drugi; jer znadem, da je svakoga presv. Biskupa do toga stalo, da svojim stadom mudro upravlja; znadem da svaki na to sve svoje sile napinje i svu svoju skrb i pozornost obratja, da mu povjereno mnoštvo bude pokorno, bogoljubno, sriečno; tiem, budú da su nje-koji već o tom i nasielnuli, mnijem da se nebi tomu suprotivil ni

presv. nadbiskup gorički, ni tršćanski, ni porečki, ni krški biskup, već bi dragovoljno privoljeli, jer bi njim milo i koristno bilo, kad bi mogli bogoslovce, odmah, čim svrše nauke, poslati kamo bi jim drago bilo, a to bez straha, bez premeštjivanja i bez svakakve ine neprilike. Dakle što još fali? Učitelj. Zar se nebi našlo v istom bogoslovju takova muža? Nebi bil možda sposoban za taj posal veleučeni jezikoslovac g. K. ili naša cvatuća kitica g. Č. i mnogi ostali? Što još dakle ostaje? Složno sporazumljenje i dozvoljenje gori navedenih biskupov, pa je stvar gotova.

Začuditi će se koji god, zašto napomenuh učitelja samo za hrvašćinu, slovenščinu i glagoliticu. Napamenuh zato, jer:

a) Njemački znade veći dio bogoslovac, premda nije ga trieba nego v nekih gradovih samo za njekoje izobraženije obitelji, te jim se mora čoviek klanjati, uzprkos što znadu i drugačije, nu misle, da su onako na višom stupnju prosvjete.

b) Talijanski jih više znade, nego kolikim je trieba, pa zato čemu jim učitelja?

c) Slovenski bi se moralo podučevati zato, jer je goriška biskupija prostrana a malo ne da se svakud — ako izpustimo nješto furlanščine — kranjski govori; amo spada takodjer dobar diel biskupije tršćanske; tiem nebi ni malo škodilo njekoje rodjene Kranjce bolje v jeziku učvrstiti; neću reći da ga ne znadu, jer bi mogal uvriediti g. M., nu da su mu njekoji jako neviešti i da jim mnogo gladje teče njemački nego li kranjski — to moram izpovjediti.

d) Hrvatski je najsiromašniji; njekoji znaju se s njim služiti, kako je trieba, nu većina ne tare si glave, da se ga nauči kak valja, jer neima, tko bi ju na to podbadnul, tko bi joj pomagal . . . jer neimade učitelja, a kada svršši bogoslovje, kako će prodikati dopače izpovjedati? Kako govore ljudi v Krku, v Cresu, v Lošinju, v Rabu? Kako v jednom dielu porečke i tršćanske biskupije? Dakako „nulla regula sine exceptione“ ali ta iznimka je veoma neznatna.

e) Glagolici — mogu reći — da nije ni traga; sva sila ako tko glagolski zapinjuć čitati znade. Ne mogu kazati, da je svakomu pravo potrebita, ali hoće li biti puk ikoliko zadovoljan s onim mladim misnikom, koji mu zapoje svoj novi „Gloria in excelsis Deo“ mjesto onoga davnoga, drevnoga i puku dobro poznatoga „Slava va višnih Bogu“; hoće li radostnije izići z crkve, ako ga blagoslovi nečuvanim „Benedicat vos omnipotens etc.“ ili navadnim „Blagoslovi vas vsemogi Bog Otac i Sin i Duh sveti“. Pa i ne bilo toga, dali ćemo povoljno izgubiti najdragocienije blago, što posjedujemo, kojim možemo se ponositi nad svakim današnjim, ma bilo kojim mu drago, narodom? Ah ne zapušćajmo se! Naši preminuli i jošte živući predjašnici više su se o tom starali nego li mi, koji se hvastamo, da smo izobražena mladež, da smo pol života v školah probavili, a glagolica? . . . glagolica nam je ponajviše bitje ne poznato. Hoćeš li draže, nego kad

začuješ, gdje puk jednoglasno uz glagolaše Boga slavi tako, da sva okolica s njihova pjevanja odmieva? Ne spimo dakle! — Premda sam malo z puta zašao, mislim, da mi neće nitko zamieriti, jer tiem hotijah dokazati, da ako bi napomenuti učitelj glagolicu znao, nebi za ostunj bilo, dapače od velike potrebe.

Znam, da će mnogi pokimati glavom na ovu moju „Rieć o do-broj prigodi“ i možda reći, da to nije neg po praznoj slami mlatiti, da to nije nego pusta želja, tašto zahtevanje, buncanje itd.; nu zna-dem i to, da, ako ne pokrešeš, kremen ostati će kremen a iskre ne izvabiš niti gube zapališ; tiem drago bi mi bilo, da se koje vještije pero, no moje, o tom glasi, bolje posavjetuje i obilnije i točnije o toj stvari prozbori.

Na stricovem domu.

(Konec.)

V mestu se je pričelo zopet navadno življenje. Dolgočasno se je motal dan za dnevom; nikoli poprej in tudi ne poznej se mi ni tolikanj studilo do mestnega življenja, do učenja in do šole, kot ravno perve tedne po tisti dogodbi v stricovi hiši. Kjerkoli sem hodil in karkoli sem počenjal, mislil sem vedno na svojo ljubo sestrično. Ker sem vedel, kako žalostna je ona, tudi jaz nisem mogel biti nikoli prav vesel; mislil sem si, da najna prijaznost že to tirja. Lotila se me je neka otožnost, ktere prej nisem poznal; naj raji sem bil sam, da me ni nihče motil, ko sem mislil na njo in na ubozega Pavleta. Neizrečeno rad bi bil zvedil, kaj se je od tistega večera, ki mi bo ostal vedno v spominu, godilo na stricovem domu; ali žive duše ni bilo k meni, da bi mi bila prinesla kako novico. Še le čez kake tri tedne pride Mina. Še nikoli me ni njen prihod tako razveselil, kot ravno zdaj — ona me bo rešila iz mučne negotovosti.

Pa kot bi se bil bal kaj neljubega slišati, nisem hotel sam Maričke med pogovorom v misel jemati; čakal sem le, da bi začela sama od tega govoriti. Že precej časa sva govorila od sto družih reči, za ktere je bilo meni in menda tudi Mini toliko mar, kot za lanski sneg. Mislim, da je Mina tudi čakala, da bi jaz napeljal govoricu na sestrično; iz tega obotavljanja se mi je dozdevalo, da Mina ne vé ravno veliko prijetnega povedati. S časom je obema govoricu zmanjkalo, obmolčala sva obá, da si je bilo gotovo obema ravno tisto na jeziku.

„I kako pa bo?“ povzame čez nekoliko Mina, „ali boš mogel priti na ženitovanje?“

Ne vem, zakaj sem se delal, kot bi ne vedil, ktero ženitovanje ima Mina v mislih; menda ker družega nisem vedil na to odgovoriti, sem jo z začudenjem poprašal: „Na ktero ženitovanje?“

„Kaj ti bom pravila, saj veš tako dobro kot jaz; včeraj so jo pervikrat oklicali, v pondeljek, kakor danes štirinajst dni, bo pa poroka.“

„„Tedad bo vendar Antona vzela?““

„Kaj pa da ga bo, saj ga mora, rada ali nerada. Saj poznaš strica, da ne odjenja od tega, kar si je enkrat v glavo vtepil, če ne vem kaj bi. Jaz ti ne morem povedati, kako pusto je zdaj vse v naši hiši.“ — Pri teh besedah se usede Mina na mojo škrinjico in nasloni glavo v roke — „ali misliš, da je kaj podobe, da bi imeli nevesto pri hiši? Sicer se stricu prav nič več ne ustavlja, prav popolnoma se je udala, ali za poroko se nič ne spremeni, prav nobene stvarice si še ni sama pripravila. Tiho hodi okoli hiše, nobene žal besede ni slišati iz njenih ust, revše se mi zdaj prav smili; kedar koli jo pogledam, se mi milo stori. Da bi le še ta dva tedna hitro minula, znabiti ga bo vendar pozabila, ker Anton je serčno dober mož, on ji bo spolnil vsako željo, katero bo bral v njenih očéh.“

„„Kaj pa je s Pavletom?““

„Sam Bog vedi, kaj je ž njim; živa duša ga ni več vidila od tistega večera, in nihče ne vé povedati, kam je prišel. Gosli smo našli sterte za našim podom, od doma je šel brez vsega slovesa; družega ni vzela, kar je imel na sebi. Kolikor si je tudi Kamnar prizadeval, od njega kaj zvediti, vse je bilo zastoj. Govorilo se je sicer veliko od njega; eden je pravil, da ga je vidil po gozdih med družimi cigani; drugi so govorili, da je med beguni in drevarji v planinah, gotovega pa nobeden ne vé. Nar bolj mislijo ljudje, da je v Savo skočil. Kamnarica je zavoljo tega tudi naročila mežnarju pri sv. Ajdi, kjer pokopavajo utopljenca, ali do zdaj še ni bilo ničesar slišati. Ko bi bil utonil, bi ga bila voda gotovo pri sv. Ajdi vergla na suho, ker Sava ne terpi v sebi merliča.“

„„Čez štirinajst dni bo tedaj poroka, ali bo kaj veliko svatov, ali sta že vabila?““

„Vabil še ni ne Anton, ne Marička, in kakor se kaže, ne bosta veliko svatov imela, vsaj stric bi rad vidil, da bi vse bolj na tihem opravili. Se vé, da to sosedom in vsem drugim, s katerimi ste si v rodu, ni nič prav po volji; marsikdo, ki se je veselil pojedine, zdaj z glavo zmajuje in pravi, da kaj tacega še ni bilo v celi fari, da bi eden naj boljih kmetov svoji edini hčeri tako beraško ženitovanje napravljaj. Tudi nad Antonom se jezé; pravijo, da pleše, kakor stric žvižga in da je sramota za tacega možá, kot je on, da si ne upa, stricovi svojeglavnosti kaj odreči. Vidiš, tako zoperno je zdaj pri nas, da ti nisem v stanu povedati kako, res ni več za prestati; domá se gledamo, kot bi se bili še le včeraj pervikrat vidili, zunaj mi pa drugi ljudje ne dajo mirú. Če si pameten in če hočeš na moje besede kaj poslušati, nikar ne hodi k poroki, bi se znabiti kesal. Pa saj bo tako prej še stric sam gori prišel, bota že ž njim naredila, kakor bosta htela, meni je vse eno.“

To, kar mi je Mina povedala, mi je skor popolnoma vzelo veselje, iti k Maričkini poroki, in vendar bi bil šel — samo da bi bil njo vidil — ko bi mi bili stric le eno samo besedo rekli. Ali iz stricovih besedi sem vidil, da jim je ljubše, da ostanem v Ljubljani. „Kaj bi hodil za tega pol dné“ so djali, „se res ne spleča, da bi eden z vozom po té prišel, in te spet nazaj peljal. Boš šel pa raji o binškoštih, saj bom mogel tako na binškošno nedeljo priti Bregarjevemu Jožku birmo vezat, se boš pa tačas z menó peljal“.

Toraj sem ostal in sem se s tem tolažil, da ni več tako daleč do binškošti. Kakor sem pozneje zvedil, je bilo ženitovanje res prav kratko; svatov ni bilo več, kar jih je bilo ravno treba za priče; po poroki so se peljali na Antonov dom, kjer je bilo kratko kosilo in s tem je bilo vse opravljeno.

Na binškošno nedeljo sem stal že ob sedmih zjutraj pred kerčmo, kjer so stric in navadno tudi drugi ljudje našega kraja ostajali. Strica še ni bilo ondi, in tudi sicer nobenega znanega. Ustavil sem se pred dvoriščne vrata in sem ogledoval vozove, ki so memo derdrali in pa vesele obraze otrok, ki so na njih sedeli. Veliko iz med njih je bilo menda pervikrat v mestu, ker se niso mógli prečuditi velikim hišam, ki so kar zderžama zidane in ki so skoraj tako visoke, kot farna cerkev. Dekleta so bolj plašno gledale okoli sebe; vem, da je marsiktera premišljevala, ali jo bodo gospod škof res tako hudo po licu udarili, kot jo je poredni pastir domá strašil. Ura je šla na devet, strica pa le še ni bilo od nobenega kraja. Ravno sem mislil iti po cesti njim naproti, kar se pripeljeta na lepem vozu Mlinarjev Anton in pa Bregarjev Jožek, kteremu bi bili imeli stric birmo zavezati. Komaj se prikaže Anton z vozom na dvorišče, že priskočita oba hlapca; eden plane nad konja in ga hitro izpreže, drugi pa hitro vzame lepe koč iz voza in ga porine v senco, da bi se na solncu ne razpokal; drugi možjé so si pa večidel sami izpregali. Mislim, da sta bila hlapca zato tako urna in postrežljiva, ker sta poznala Antona, da on ne gleda ravno na vsak groš, in da se pri njem marsikaka kupica vina dobí.

„Kako pa to, da ni strica?“ poprašam Antona, ko je stopil iz voza, „ali boš ti Jožku birmo zavezal?“ — Anton ni hotel drugače, da sem ga mogel tikati — pa vendar ne, da bi se bilo stricu kaj zgodilo?“

„Nič jim ni hudega ne. V Moravčah so bili zadnjič na sejmu, pa jih je bila nekaj vročina prevzela. Zato se v taki vročini niso upali iti od doma, ker se bojé, da bi se jih ne prijela tista huda merzlica, ki jih je predlanskim tresla celo poletje. Toraj so mene naprosili, da bi šel fantu za botra. Po kosilu se boš pa z menó

peljal, potem ostaneš lahko pri nas, ali pa greš k stricu, če bi ti pri nas ne dopadlo“.

Birma je minula in Jožkovo pravo veselje se je zdaj začelo; sam ni mógel nositi vseh rečí, kar mu jih je boter nakupil. Ko ni vidil ne pri pomarančarjih, ne pri medicarjih stvarice, katero bi bile njegove očí poželele, smo šli h kosilu in potem smo derdrali proti domu. Solnce nas je pripekalo v herbte kot žerjavica; strašno soparno je bilo, od nobene strani je ni bilo hladne sapice, da bi nam bila hladila goreče lica. Jožeka je nekoliko vročina omamila, nekoliko mu je pa gosposko kosilo tako dobro storilo, da je na vozu zadremal, mi dva z Antonom sva se pa pogovarjala od mnogoterih rečí. Tudi Maričko je večkrat v misel jemal, in iz vseh njegovih besed se je vidilo, kako preserčno jo ljubi.

Dve uri smo imeli še do doma, ko smo se ustavili pri znani kerčmi, kjer nas je Bregar, Jožekov oče, pričakoval. Anton se je mislil le toliko muditi, da bi očetu fanta izročil in da bi kobilo napojil, ali Bregar in kerčmar ga po nobeni ceni nista spustila. „Anton! nikar ne bodi tak“, ga opominja kerčmar,“ saj preide leto in dan, ko se ne oglasiš pri nas, vsaj danes se malo pomudi. Ne mudí se ti nikamor, do noči si lahko domá in če bi tudi ne bil, kaj neki! Saj imaš ljudi domá, ki ti vse opravijo. Janez! — se oberne proti hlapcu — le izprezi kobilo, pa zobati ji daj; živina mora tudi imeti svoj počitek in užitek“.

Anton ni vedil, kaj bi storil, kar ga prime Bregar za roko. „Anton! menda vendar ne pojdeš prej od mene, da se pri kaplji vina kaj pomeniva; kar naravnost ti povem, strašno bi se mi zameril, če bi mi tako naredil. Fantu si birmo zavezal, pa bi ga ne spila zdaj en polič skup! Vem, da si ga lahko sam kupiš, če si ga potreben, ali mene tudi ne bo preveč bolelo, če dam za en bokal ali pa še več. Lej! sram bi me bilo, če bi tako narazen šla; saj tako malokdaj skup zadeneva, pa da bi še danes, ko si meni in mojemu sinu tako dobroto skazal, meni nič, tebi nič šel naprej? Nak, tega mi vendar ne boš storil. Če že zavoljo mene nočeš ostati, ostani vsaj zavoljo ljudi, da ne bodo potem govorili: Lejte si! za botra mu je bil, pa se še poznati nočeta“.

Se vé, da se zdaj Anton ni mógel več ustavljati. Pri vinu se govorica uname, beseda da besedo in tako smo obsedeli do mraka. Zdaj pa Antona ni bilo dalj uderžati, posebno ker so se izza krim-ske gore jeli vlačiti sivi hudourni oblaki, ki so napovedovali nevihto. In res, komaj sva bila iz vasi, je že jelo bobneti v oblakih, ki so se čedalje huje kopicili in za Krimom se je hudo bliskalo. Anton se ozre nazaj in pravi: „Nocoj bo pa hudo; Bog daj, da bi prišla še do doma, preden se bo ploha ulila“. Pri teh besedah udari po kobili, da je šla kot živi ogenj. Germenje je čez dalje bolj glasno rohnelo. V višini so vihrale hude sape, to se je vidilo pri visocih drevesih,

kerim so se šibili močni verhi; pri tleh je bilo pa vse tako mirno, da še prahú ni vzdignilo. V gozdu, skoz-kterega sva se zdaj peljala, je bilo tma, kot v rogu; le na trenutke so razsvitljevali urni bliski najino pot, po drevju je pa šumela tiha groza. Ravno ko sva prišla iz gozda, predere blisk oblake. Meni je kar vid vzelo, zdelo se mi je, kot bi ognjena žerd iz nebés letela na naji in grom je ropotal, kot bi se nebó podiralo. Jaz sem se te prikazni, katero sem pervikrat vidil, tako ustrašil, da sem padel znak nazaj na voz in ene trenutke se nisem zavedil. „Nekam je trešilo“, pravi Anton, ko je splašeno kobilu umiril, „o sveti Florijan vari nas časnega in večnega ognja!“ Komaj je Anton te besede izgovoril, se je že zasvetil plamen na polju pod cesto in iz bližnje podružniške cerkve je klical mili glas plat zvona ljudi na pomoč. „To je Kovačev kozolec“, spregovori Anton, „to je še sreča, da je prav na samem in da je še prazen“. Prec ko je bila strela udarila, so jele padati debele posamezne kaplje in zdaj se je ulila strašna ploha, kot bi bile vse nebeške zatvornice odperle. Do Antonovega doma je bilo ravno še toliko daleč, da sva bila oba do kože premočena, ko smo obstali pred hišo. V hiši so imeli še luč in vendar se ni prikazal noben hlapec, da bi bil konja spravil pod streho. Voda, ki goni Antonove kolese, je silno naglo narasla, da je že čez korita uhajala, in sicer pohleven potok je šumel in razgrajal, da v hiši niso mogli slišati, kdaj sva prišla. Oboje vrata so bile zaperte, Anton udari ob nje dvakrat z ного in kmalo se je zasvetila luč v veži in dekla nama je odperla. Meni se je zdelo, kot bi se naji bila ustrašila. Ko stopiva v hišo, je bila vsa družina skup, menda so ravno molili, le Maričke ni bilo viditi. Anton se ozre po hiši in ker je ni vidil, upraša: „Ali je šla ona že spat?“ Posli so se spogledali — odgovoril pa nihče ni. Anton jih gleda en čas in ne vé, kaj to pomenja. „Za božjo voljo! govorite vsaj, kaj pa je? kje je ona?“

Mlinski hlapec povzame besedo in pravi: „Od poldne je nismo več vidili; ko smo šli od devete maše, je ostala za nami; s staro Hostarico ste se prav živo pomenkovale, in ko je prišla domú, se je nekaj preoblekla in še južine ni čakala, ker tako je šla iz doma, kam? tega nam ni povedala, in tudi ne, kdaj bo prišla nazaj. To smo vidili, da se je obernila proti brodu; toraj mislimo, da je šla očeta obiskovat in hudo vreme jo je zaderžalo, ker zdaj res ni, da bi šel človek izpod strehe“.

Anton ni na to nobene zinil. Molčé je gledal pred se na tla, potem je šel enekrati po hiši gori in doli. Vse je bilo tiho v hiši, drugega se ni slišalo, kot šumenje razdraženega potoka; zdaj gre Anton iz hiše naravnost v hlev, oberzdá konja in premočen kot je bil zasede konja in odjaha. Peketanje konjskih kopit se je razlegalo po cesti proti brodu.

Družina je šla tiho k pokoju in tudi mene je kmalo premagalo spanje, da si tudi so čudne misli rojile po glavi.

Ko sem se drugo jutro prebudil, je bilo solnce že visoko na nebu in čudno se mi je zdelo, kako da je tako tiho v hiši, tudi mlinske kolesa niso ropotale, pa sem mislil, da stojé zavoljo velicega praznika. Ko sem prišel doli v hišo, je bilo že vse na nogah, pa vsi so hodili le po perstih in nihče si ni upal na glas govoriti. Dolgo nisem mogel zvedeti, kaj da je prav za prav, ker nihče ni imel časa, da bi bil na moje uprašanje odgovarjal. Še le, ko sem vidil bližnjega zdravnika stopiti iz spavnice, sem zvedil, da imamo bolnika v hiši. Jaz sem prec mislil na Maričko, in tako je tudi bilo. Anton je hodil sem ter tje, kot bi se mu bilo sanjalo, na nobeno vprašanje ni dal odgovora, ali pa je vse na robe odgovarjal. Tu in tam sem od kacega posla ujel kako besedo, ali natanjko nisem môgel zvedeti, kaj se je zgodilo od sinoč naprej. Ker sem zdravnika lepo prosil, da naj me pustí k bolni, me je peljal k nji. Očí je imela v mé uperte, ali gledala me je tako serpo, da sem vidil, da me ne pozná, prijel sem jo za roko in jo klical po imenu, pa vse je bilo zastonj. „Kar sem jaz tukaj, se še ni zavedila“, pravi tiho zdravnik, „puščal sem ji že, pa nič ne pomaga“. Imela je prav težko sapo, huda vročina jo je kuhala, in kri ji je silila v glavo.

Spomnil sem se na lanske binkošti, kako živa in vesela je bila še takrat in koliko britkih ur je mogla reva prestati preteklega pol leta. V serce se mi je smilila, nisem je môgel dalj gledati, toraj sem se napravil in sem šel od doma. Hodil sem križem po produ in po gozdih, da sem bil že truden in solnce je že medlelo, ko sem se vernil na dom. Že od deleč sem slišal glasen jok in prec se mi je zdelo, kaj pomenja. In res, te ure, kar mene ni bilo doma, se je ločila blaga duša iz svetá; roža je zvenila, ko se je komaj razcvetela. Neizrečeno me je bolelo serce in vendar ni bilo solze v mojem očesu. Stric in Mina sta bila tudi tukaj, Mina je jokala, da bi se bila kmalo v solzah utopila, stric so bili pa mirni, ali spremenili so se, kar jih nisem več vidil, da sem se ustrašil, ko sem jih zagledal. Ravno še ob pravem času so prišli, da so še živo vidili svojo edino hčer in da so ji zatisnili oterpnjene očesi. Kot so pravili, ji je bilo popoldne malo odleglo, da je veliko lože sople, kar naenkrat globoko izdihne, se verže po koncu — in pade mertva nazaj; zdravnik je pa rekel, da se ji je velika serčna žila utergala. Hotel sem iti na vsele praznike, pa sem prišel k pogrebu! Čez dva dni smo jo pokopovali. Bilo je lepo jutro, od vseh krajev so prišli pogrebci, prišel je tudi Kamnar. Ko ga stric zagledajo, mu grejo naproti in mu podajo roko; oba sta bila ginjena, obema so igrale solze v očéh in, če tudi nista môgla govoriti, se je vendar vidilo, da ni nobenega sovraštva več med njima. Oba sta ga drago plačala. Na potu, ko smo bili že blizu cerkve s pogrebom, pride tropa ciganov iz bližnjega gozda, in

ko odidejo pogrebci memo njih, stopijo tudi oni v versto, moški s parom, babe in otroci pa vse križem, tako so šli do cerkve, potem so se spet obrnili proti gozdu. Meni in menda vsem drugim se je to kaj čudno zdelo; nehoté sem se spomnil na Minine besede: Cigani so ga pustili.

V cerkvi je bila črna maša in po maši smo jo zagrebli. Iz stotero ginjenih serc so kipele vroče želje in molitve k nebesom za njen mir in pokoj.

Na binkoštno nedeljo zjutraj so našli pri sveti Ajdi utopljenca, ki je že več tednov v vodi ležal in ktereга je Sava prejšno noč vergla na suho. Po obleki in po laséh so spoznali nesrečnega Pavleta; še tisto jutro je zvedila to Hostarica, in pri deseti maši je povedala Marički. Ko bi bil tisti dan Anton domá, pa bi bilo znabiti vse dobro, ker Marička bi ne bila šla k sveti Ajdi. Utopljenec je bil že pokopan, ko je prišla doli; cel popoldan je prejokala na grobu, in skor s silo jo je mogel mežnar proč peljati. Mrak se je že delal, ko se je napravila proti domu, kar pride tista huda nevihta, ki je tudi naji z Antonom ujela. Od slabosti in žalosti je na potu obležala, Anton jo je našel unkraj broda pod eno verbo, ko se že več ni zavedila in tudi pozneje ni prišla k zavesti, drugi dan so se pa že stekle njene ure.

Na stricovem domu je bilo zdaj puščobno, vse je bilo prazno, mrtvo; angelj sreče in veselja je zginil iz hiše. Strica je ta zguba hudo zadela; jeli so bolehati, lotila se jih je nadležna naduha, ktere se niso mógli odkrižati. Dvakrat so na vseh vernih duš dan še prižgali luči na grobu rajnce hčere; ko je pa prišla na drugo pomlad spet lastovica oú juga, je sicer našla staro pohištvo, našla je tudi svoje gnjezdo na podstrešju — ali gospodarja ni bilo več, vzela ga je zima.

Lepo pomladansko jutro je bilo, ko sem stal na novem grobu, v katerem so počivali ljubi stric. Rumena beka v kotu pokopališča je ravno razpuščala žlahtno listje, cvetlice na Maričkinem grobu so jele razcvetati in nad mano v sinji višavi je žvergoleval škerjanec. — O blagor tebi, srečna tica! ki letaš visoko nad nami; ti ne poznaš naših rev in nadlog, ti ne veš za strasti in britkosti, ki morijo in tarejo ubogo serce človeško.

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah razglaša Dav. Terstenjak.)

XXVI. 0 Varkovnici.

Varkovnica, Verkovnica, Varkonca, Verkolca se veli sredpostna sreda v celjski okolici in po Pohorju. Pozvedovajočemu pomen tega imena so mi povedali tole: Sredpostna sreda se veli za tega voljo verkovnica, ker na tisti dan kmeti verklo vpikavajo v zemljo.

Verkla pomeni: otika, ratka (Pflugreute); nekteri imenujejo čertalo — verklo. V ročnem slovarji g. Janežiča se najde „verkeljca“ v pomenu: Pflugreute.

V slovanščini ne najdem korenike za razlago besede verkla, ali sorodna sanskriščina ima varčč in vračč, v futuro: vrakšyati, zerreissen. Kakor učeni Schleicher (Beiträge zur vergleich. Sprachforschung I, 6.) terdi, iz te korenike izhajajo besede, sansk: vrkas (varkas) zend. vehrkas, litev. vilkas, slov. vlk*) greški po odpadlem začetnem glasniku v: — λυκος. Volk, (lupus) toraj izvorno izrazuje pomen, der Zerreiſser. Pomen razterganja, razdiranja tudi tiči v besedi verkla, primeri: čertalo, iz korenike kert, scindere, secare itd.

Tudi v vedskem jeziku (staroindiškem) se najde za poznavanje volka in pluga enaka beseda: varka, vrka (vrika) glej: Rik. I, 117, 21. Primeri še gothsko: hōha, plug in sansk: kōka plug (Rik. V, 7, 8, 4.), s kterima besedama se zopet ujema keltsk: choch, choz, Eber, po pravem: das aufwühlende, reissende Thier in slov. kok, kočej, prašič, prase*). Varka, volk in plug, verkla, toraj prvotno pomenja: das zerreiſsende Thier, das zerreiſsende Werkzeug. Varkovnica, Verkonca, Verkolca je toraj praznik verka, verkle, das Pflugfest, Pflugreutefest. In na praznik pluga tudi opominja običaj.

Kmet čaka na njivi, in ko se na sredpostno sredo juterno solnce pokaže, verže proti solncu verklo, in kjer pade, tam jo vpiči, pustivši jo v zemlji do mraka. Ako se čez dan verkle ni prijelara, je to dobro znamenje. Večer zanese verklo domú, jo oplete z beršljenom, potem pa jo vtakne v plug. Kedar gre drugi dan orat, vtakne šibico blagoslovljene ibe v tisto mesto, v katerem je verkla vpičena bila. Vse to stori dobro letino — rodovitno njivo.

Sredpostna sreda pada veči del že v mladoletno dobo. Na tisti dan „Babo žagajo“, to je: zimo izganjajo, in približava se čas oratve, pluzenja, zato je ta veseli čas stari Slovenec posvečeval z simboličnimi djanji.

*) Izvirniši glasnik r se je še ohranil v besedi: vrkodlak, der wolfshaarige Vampyr.

***) Primeri analogične poznamovanja sansk. čura, leo et aper iz korenike čur dilacerare, irski: kulen aper. nemšk. Keuler?

Slovenski besednik.

△ **Iz Dunaja 20. maja.** — Veseli se, dragi moj Glasnik, da je potihnil skrivni vihar, ki je vihral na Dunaju do polovice mesca maja, in ki bi nam bil vtegnil vzeti moža, kateremu moramo posebno Slovenci jako hvaležni biti. Ta preblagi mož je slavni gospod grof Thun, ki bi se bil neki ministerstva za bogočastje in za nauk sam rad znebil, ko ne bi bil mogel neke važne reči po svoji misli dognati. To sem zvedil še le potem, ko je skrivna burja že jenjala. — Jako žal mi je, da nisem mogel iti na „besedo“, ki je bila tukaj ravno tisti dan zvečer „za siromake kerkonoške“. Slišal sem praviti, da se je prikupila „pobratimija“ našega mladega pevca in umetnika Jenkota vsem poslušavcom. Potem ko so se izverstile napovedane pesmi, popevali so pri pojedinjii vsi vkup (pevci in poprejšni poslušavci) same česke in slovenske národne. — Drugi dan sem šel gledat razstave „Novárine“. Z nekakim — rekel bi — svetim strahom stopim v poslopje. Ali kako se presenetim, ko ugledam v prazni predizbi najprej Novarinega brodarja, kako je izpod pisane srajce „gosli kazal“, pa ljudem stregel, jemaje in spravlja je jim palice, sončnike itd. Gosli se nisem nadjal v ti razstavi. Ker se ta dan nisem utegnil muditi, pogledujem gredé memo drugih brodarjev (varhov) iz izbe v izbo, prvič vse stvari le po verhu. Še le v zadnji (V.) izbi se ustavim in počnem lepo razpostavljene reči iz daljnih dežel malo bolje ogledovati. Od nekdanj so me mikale žive stvari veliko bolj od mertvih, zato me potegnejo na-se najprej . . . ptičje gnjezda in jajca, iz katerih se življenje valí. Berž se mi primejo oči najdebelejših dveh jajec, ki ste si podobni kakor jajce jajcu (obé podolgovati, erjavkasto-beli in malo da ne po pičlem poliču debeli), toda brez napisa, kakor je bilo ondaj brez njega še veliko drugih stvari. Poprašam brodarja, ne bi li mi vedil on povedati imé tiste ptice, ki je iznesla te dve jajci. „Ik versterhen niks tajc“ (sic). Začnem po laški lomiti; pa zmaje s plečmi in mi pové to, kar so mi bile pleča že povedale: „io non lo so, Signore!“ Lotim se dvornega strežnika; pa tudi ta ne vé, izgovarja je se, da bode imenik še le za kakih 10 dni natisnjen, pravi gospod pa da še ni prišel itd. Čudno in umetno pleteno ali tkano ti je dolgo gnjezdo, iz kterega ptica kakor izsred rokava skozi luknjico glavo molí, na kterem je napisano „Baya-Webervogel“ (Ploceus Baya. Blyth. Novara. Exp. Java. Zelebor); skoro ravno tako se pa moraš čuditi preprostemu gnjezdicu „tòkca dolgokrilca“ (Langflügler Baumsegler, Dendrochelidon Klecho. Bonap. Ostind.), ki je školjki podobno in tako majhino, da ima le eno jajčice v njem prostora. Jako lep je mali trohil (Trochilus galeritus. Mol. Chile. Zelebor), po herbtu zelenega, po glavicí pa na černem erdečkasto-zlatega (ognjeno)-svetlega perja. Razun veliko drugih mičnih živalí, okamnelin itd., vidiš v ti izbi tudi dve strašno debeli

buči (glavi) 'predpotopnih živali (veči pravijo „Diprotodon Australis“). Čeravno je prepovedano, pa sem se pomikal zdaj vendar po rakovo spet nazaj do I. izbe. „Nitimur in vetitum cupimusque negata“. Kako sem se izgovoril, tega ti ne bom pravil. „Dober je izgovor, naj je tudi iz terte izvit“.

Popotovaje tako po svétu Novarinem sem ogledoval zložno prelepe tuje tice, ribe, kače, metulje, kebre, polže, opice, četveronogate živali itd. Izmed opic ima ena tak nos, da je kaj močno podoben tistemu, ki mu pravijo „lopata“. V III. izbi se vidi pod napisom: „In See und an Bord gesammelt“ največ morskih ptic; največa med njimi je „Diomedea exelans“. Čeravno se ne zdi človeku, kateri je bil že v kakem večem muzeju, na videz nič posebnega, ko stopi v to razstavo, pa najde vendar veliko imenitnega v nji, ki počne stvar za stvarjo na tanko gledati, in vsak, kogar natoroznanstvo kolikaj veseli, poreče, da je „Novara“ veliko veliko imenitnega in koristnega nabrala. V zadnji izbi se vidi tudi različnega tujega (novoholanskega) lesa in sadja. Sadje je v vinskem cvetu, med njimi tudi sad krušnega drevesa. To pa ni še vse; veliko reči je ostalo še v Terstu; kasneje jih bomo vidili tudi na Dunaju. Ondaj bo menda že tudi imenik gotov, ondaj pojdem cele „nabirke“ še enkrat gledat. — Spominek velikega vojvoda Karla je zdaj, ko to pišem, še vès v belo platno zavit; vendar se mu zna, da je veličasten; 22. t. m. o 51. obletnici sloveče bitve Aspernske ga bodo praznično razodevali. — Caeterum censeo, . . . „pridšiči“*) omnino delendum esse. —

Iz Celovca 28. maja. Veliki nemško-slovenski slovar, ki smo ga vsi Slovenci že več let željno pričakovali, je prišel v dveh zvezkih v Ljubljani na svitlo pod naslovom „Deutsch-slovenisches Wörterbuch. Herausgegeben auf Kosten des hochw. Herrn F. B. von Laibach Anton Alois Wolf, Grosskreuz & C. Laibach 1860 J. Blasnik. — Pregledavši ga, moramo obstati, da je skoz in skoz prav mojstersko, in kolikor je pri živem jeziku mogoče tudi popolno delo; učeni g. M. Cigale si je ž njim pridobil neumerjoče zasluge za slovenščino. Shranjena je v njem prebogata zaloga slovenskih besedi in izrek, ki si jih doslej zastonj iskal po vseh slovenskih slovarjih. Ni je skorej nemške besede, da bi jej ne našel v njem

*) G. Δ nam je pisal že večkrat, kako je škoda, da pači toliko lepih spisov spaka zadnje dobe „pridšič“ (po starem bi bilo „prišedšič“). Δ ne sili nikogar z le-to staro, mertvo obliko; ali samo zbog kratkoče, veli da se ne sme rabiti nova zmota „pridšič. Tako Slovenci niso govorili, ne govore in ne bodo govorili menda nikdar. Kaj bi rekli, da počne kdo pisati: „pridel“ (= pri-idel) namesto „prišel“? Ravno taka spaka, kakoršna bi bila „pridel“ iz (pri-[i]dem), je tudi „pridšič“. Glagoli, grem (gredem), idem pa šed[em] so pomanjkljivi, ki si morajo vzajemno pomagati, ako hočejo izhajati; v oblihak preteklega časa se nahaja pa le šed-, šel (razun sedanje bele vrane „prišel“ = našel). Serb veli „prišavši“, „došavši“ (ne pa: pridši, dojdši). Bolje je pravi Δ dve, tri besede več napisati in misel brez participa povedati, kot pa hoté z motovilom streljati.

slovenskega izraza; vse imenitniše besede pa so razjasnjene z mnogimi izrekami in pregovori, kar mu posebno ceno daje. Ni dvomiti, da bo ta slovar, ki zapopada toliko čistega blaga, izmed vseh bukev največ pripomogel k olikanju našega jezika. Skoz in skoz je sestavljen po tirjavah sedanjega jezikoznanstva, s potrebnim obzirom na ostale slavenske narečja; pri manj navadnih besedah je tudi pristavljen kraj, kje se govore. Nad oblikami -iga, -am, sim itd., ki se zoper voljo pisateljevo nahajajo v slovarju, se gotovo ne bo spodtikal noben pameten Slovenec; tudi mi ne spadamo v versto tistih, ki jim služi „stara“ ali „nova“ oblika za merilo presoji kakega dela; tega vendar ne moremo zapopasti, za kaj in za koga se nahaja v slovarju zraven pravilne, edino prave oblike „išče“ vselej pristavljena tudi nepravilna „iše“ n. pr. režišče, režiše, itd., vsaj je vsakemu znano, da je „režišče“ in „režiše“ ena in tista beseda, s tim samim razločkom, da se „režišče“ govori po celem Koroškem in Štajerskem in tudi po Kranjskem, „režiše“ pa le v Ljubljani in blizo Ljubljane. Pa naj bo, kakor če; to je tako majčkina reč, da nikakor ne more pačiti mojsterskega dela, ki bo služilo za veden spominek visokemu mecenatu, rajnemu knezoškofu A. A. Wolfu, ki so ga s težkim denarjem spravili na svitlo, pa tudi učenemu pisatelju, g. M. Cigale-tu, ki ga je s tolikim trudom vredil in za izdavo doveršil, če ravno po pravici pogrešamo na čelnem listu njegovega imena zraven imena g. izdateljevega. Manje ali večje zasluge so si pridobili za to imenitno delo tudi častiti gospodje: Dr. Bleiweis, Burger, Dežman, Grabrijan, Jeran, Kobe, Majar, Pintar, Potočnik, Ravnikar, Slomšek, Vertove in Zalokar, ki so delo v rokopisu pregledovali in pomnoževali, za kar jim bo gotovo hvaležna cela Slovenija. — Tudi zunanja oblika je prekrasna: podoba velika osmerka, tisk čist in razločen, čerke prav čedne in papir tako terden, da je tudi pripraven za vpisovanje s črnilom. Veliko delo v 2 zvezkih šteje s predgovorom vred črez 127 tiskanib pol ali XIV + 2012 strani in veljá v Ljubljani le 6 gld. nov. dnar. — Ali bi ne bilo mogoče, da bi se dobival vsaj po glavnih slovenskih mestih na prodaj? Gotovo bi se ga veliko več iztisov razprodalo. H koncu pristavljamo še serčno željo, da bi se tudi „slovensko-nemški del“ v enakem duhu kmalu doveršil, in da bi se izročilo vsaj končno izdelovanje, če je le mogoče, ravno tisti roki, ki nam je oskerbela tudi nemško-slovenski del. G. M. Cigale se je skazal v nemško-slovenskem delu izverstnega slovanskega jezikoslovca, in takega je neobhodno potreba tudi pri izdelavi slovensko-nemškega dela. Gotovo so te naše želje tudi želje vseh Slovencev, ki jim je v resnici mar napredek in olika našega jezika in naše literature. — Ravno kar se je v natisu doveršil II. zvezek „slovenskih večernic“ in se v drugi polovici tekočega mesca razpošlje gospodom družnikom. Obsega pa drugi zvezek: Cerkvica na griču — Smert Ludovika XVI., kralja francoskega — Prisega gorotanskega vojvoda — Strašna kazen zavoljo nepokorščine — Paganski in kerščanski modrijan — Blagočutje oroslanovo — Poslednja volitev — O potresu zemlje — Pesem od novih zvonov — Zvonovi — Velbljud — Pes in petelin — Ponočno ohla-

jenje — Živalsko življenje na stepi in — Kar bodi za domače potrebe. Iz pridjanega družbinega „oglasnika“ zvemo, da je do konca mesca maja v družbo stopilo četrto novih dosmertnih družnikov, dalje pa tudi, da bodo družniki za tekoče leto mesca listopada še prejeli obljubljeni „koledarček družbe sv. Mohora“ in pa Krištofa Šmida „Zgodbe sv. pisma“ — stari zakon — poslovenjene poleg 16. izdave, ki jo je v Gradcu za otroško mladost napravil g. Farbmänn; ravno kar so se dale v natis; „življenje svetnikov“ pride šele potem na versto, ko bodo razprodani vsi iztisi pervega natisa, katerih je še na prodaj blizo 100 v Leonovi bukvarnici. „Koledarček“ bo obsegal razun pratike in imenika vseh družnikov sploh krajše n r a v n o — podučne sestavke, katerih prosimo prav obilno vsaj do konca mesca kimovca. Pri tej priložnosti še enkrat opominjamo družnike in vse, ki hočejo še v družbo stopiti, da pošljejo za vsak posamezen zvezek „Večernic“, če jih hočejo plačila proste naravnost po pošti prejemati, 6—7 krajcarjev za frankiranje njihovih iztisov.

Dans moramo bravcom podati žalostno oznanilo, da so 10. maja pokopali iskrenega domorodca in slovenskega pisatelja Antona Olibana, duh. pomočnika pri materi božji na fari na spodnjem Koroškem, ki je 8. maja nenadoma umrl, še v najboljših letih. Rojen je bil 11. aprila 1824 v Moravčah na Kranjskem, se je v Ljubljani izšolal in je bil sprejet v celovško duhovnico med število lavantinsko-škofijskih bogoslovcov, kjer je pridno pel in pisaril; škoda, da v poslednjih letih ni takó napredoval, kakor je bil že učenec latinskih šol v Ljubljani pričel. Več lirskih poezij, raztresenih po Novicah, po Drobntincih in po Bčeli, je živa priča njegove blage duše in bogatih darí. Posebno spretnega pisavca se je skazal v mnogočislani in vse hvale vredni prestavi A. Stalcovega „Očenaša“; le malokdo mu je bil kos posebno v šaljivi pisavi. Naj v miru počiva! — Ravno kar nam pridejo v roke „Pesmi Miroslava Vilharja“, ki smo jih že unkrat napovedali. Kolikor smo jih mogli v naglici pregledati, prepričali smo se, da jih bo vsak Slovenec kaj vesel. Prav čedno opravljene štejejo 63 krajših in daljših pesem na 155 stranéh in se dobivajo po vseh slovenskih mestih, v Celovcu pri Liegelnu in Leonu, za 70 novih krajcarjev. Prihodnjič več o njih. — Gosp. Cegnarjeve pesme so bile poštnine proste razposlane naročnikom pred sredo preteklega mesca; le nekaj podkrižnih iztisov je bilo danih 6—8 dni pozneje na pošto. Gotovo jih imajo že vsi naročniki v rokah, razun gosp. A. J., ker pošta ni mogla pravega „Freudenthala“ zaslediti.

* V Ščavnici (Schemnitz) na Ogorskem je začel v česko-slovenskem (slovaškem) narečju mesca maja izhajati nov lepoznanek list pod naslovom „Sokol. Časopis, pre krasno umenie a literaturu. Izhaja trikrat v mescu in veljá za 8 mescov do konca decembra 2 gld. 20 kr. Vrednik mu je g. P. Dobšinsky. Priporočamo ga tudi našim Slovincem; da se pa sami prepričajo, kakó podobna je česka slovenščina naši slovenščini, posnamemo iz njega za poskušnjo tele verstice, ki govore o novi izdavi g. J. Kollarjevih spisov: „Na konci pripominam ešte tú každému vlastimi-

lovi radostne vitanú novinu, že sobrane spisy slovutného spevca dunajského, Jána Kollára, už celkom rozobrané a niektoré z nich jako „Výklad k Slávy dcéře“, len kde tu sa ukazujúce, známo knihkupectvo Kobra a Markgrafa v Prahe, do tlače dat' zamýšľa, s vylúčením len jeho spisov starožitných pre pokročilú vedu menej dôležitých. Sbíerku túto, ktorá i dva posial' docela neznáme spisy básnika nášeho vydá (druhý cestopis do Italie a životopis ním samým spisany), bude ozdobovat výborná verna podobizna nášho genia. Životopis ten, či lepšie autobiographia, obsahuje pamiatky z jeho mladých časov až po príchod do Pešte. I dúfame silne, že osoba nejaká, najmo ktorá v osobnej známosti s Kollárom stála, chybyjúce dáta rada doplní, čím za zaiste národu vel'mi zavdačí“.

* V X. zvezku „der Denkschriften der philos. hist. Cl.“ ces. akademije dunajske sta natisnjena (s cirilico) tista lista glagolska, ki spadata, kakor je Glasnik že povedal, k Glag. Cloz., ki ju je dobil g. F. Miklošič iz Ferdinandēja Insbruškega. Razložil ju je slavni jezikoznaneec na 10 natisnjenih listih (z gerško besedo in z mičnim predgovorom vred.) Pri bukvarju Geroldu je ta spisiek pod napisom „Zum Glagolita Clozianus“ tudi posebi na prodaj. Da bo Kopitarjev Glag. Cloz. cel, manjkata zdaj še 2 lista (srednja).

* Za terdno zmo zvedili, da je bila c. k. najviša sodnija Dav. Kuh-a pervič enoglasno obsodila, svetovaje svetlemu cesarju, naj bi zavergel vse njegove prošnje in pritožbe; še le drugič ga je oslobodila, potem ko je dobila to reč od ministerstva pravice nazaj s tem napotkom: naj jo presodi še enkrat po n. v. ukazu 28. febr. 1860, ki je prišel pozneje na dan. Je li kraljedvorski rokopis pristen, li ni, v to imenitno uprašanje se ni htela nobena sodnija spuščati, dasiravno je silil s Kuh-om vred tudi derž. pravdnik. Naj bo, kakor koli, vendar moramo zavoljo resnice popraviti, da se nahaja beseda „prokný, (ki velí g. J. Pečírka“, da jo je bral le v kraljedvorskem rokopisu, preden je našel „Život sv. Kateřiny“; gl. zadnji list slov. Gl. str. 160), tudi v Psalt. 11. 3; 63. 10; 72. 27; 61. 13 in na več drugih mestih (Jungm. slovník). Čudno, da ni pogledal g. Pečírka poprej v ta zaklad književnosti česke.

* „Dedictví Maličkových“, ki je bilo lani v kraljevem Gradcu osnovano, je te dni razposlalo svojim udom pervo knjižico, ki obsega prav lepo povest za mladino, od znanega pisatelja g. V. Hlinka (Fr. Pravda). Tudi ta česka družba prav veselo napreduje. Še ni minulo leto in že šteje 3400 udov. Bratje Čehi spoznajo, da je današnje dni živo potreba vsakemu, bodi si mlad ali odraščen, poduka; zató pa tudi v vseh rečéh tako veselo napredujejo. Da bi jih posnemali tudi Slovenci! Da se bo pa to zgodilo, je neobhodno potreba, da se na čelo postavi častita naša duhovščina, kteri je pri nas zaupana skoraj vsa ljudska omika. Kaj bi se moglo storiti, ko bi se vsi Slovenci bratovski zložili in se vzajemno poganjali za omiko našega milega naroda!

* „Pražske Noviny“ naznanjajo, da se za izdavanje „Biblioteke slovanskih romanov“ že delajo priprave. Sloveči Gončarov roman v štirih zvezkih „Oblomov“ prestavlja iz ruskega g. E. Vavra; g. H. Tomiček prestavlja Aksakovo „Semenjo kroniko“, ki je bila, ko je prišla pred 4 leti na svitlo, po vsem Ruskem z navdušenjem sprejeta. Iz poljščine se prestavlja izverstni roman iz ljudskega življenja „Chata za wsia“ od J. Kraszewskiga itd.

* Na koncu šolskega leta 1858/59 je bilo poleg urednih naznanil na Avstrijskem 45271 gimnazijiskih učencov. Med njimi je bilo 14521 Nemcov, 14273 Slovanov, 10082 Madjarov, 4283 Lahov, 1794 Romanov, 59 Armenov, 26 Ladinov (ostankov starih Keltov na Tirolskem in Švajcarskem), 4 Francozi, 2 Gerka, 1 Šved in 1 Arabljan. Narodnost 225 učencov Miškolskega gimnazija ni bila uredno naznanjena.

* V kratkem se bo napravila na Dunaju — takó se piše Lumiru — redna slovanska knjigarnica, ki bo stopila v zavezo z vsemi založniki slovanskih bukev. Da je avstrijskim Slovenom tacega središča v prestolnem mestu od sile potreba, je znano vsakemu izmed nas, ki je kedaj slovanskih knjig kupoval. Srečen si bil, če si dočakal kake naročene knjige v treh — štirih mescih. Tej zopernosti bo v okom prišla knjigarnica „Leop. Grund“ na tergu sv. Štefana, ki bo v kratkem odperla svojo slovansko knjigoprodajo.

* V Litomišlu v založbi marljivega knjigarja J. Augusta je jelo izhajati preimenitno česko delo pod naslovom „Geologie čili náuka o útvarch zemských se zvláštním ohledem na krajiny českoslovanské“. Spisal ga je učeni g. J. Krejčí, kterega imé kot izverstnega geologa sloví po bližnjih in daljnih krajih. Okinčano bo delo s premnogimi, v drevó rezanimi podobami. Delo bo izšlo v 8 vezkih in vsak vezek bo veljal 1 gld.; kdor pa denarje g. založniku naravnost po pošti napred pošlje, dobí vseh osem vezkov za 6 gld. Česka matica, prepričana visoke cene omenjenega dela, bo knjigarja v izdavi dnarno podpirala; zató bodo matičarji delo za pol cene dobivali.

Imenik častitih g. naročnikov: 167. Dr. R. Razlag v Gradcu; 168. M. Koder, fajm. v Slapu; 169. J. Meško, kpl. in kat. v Ptujji; 170. O. M. Majerič, kvard. Minoritov v Ptujji; 171. N. Bratúša, kurm. v Ptujji; 172. J. Rantuša, kpl. pri sv. Andrašu; 173—75. A. Kos, V. Geršak in M. Ribničan, gimn. učenci v Zagrebu; 176. L. Vidrič, gimn. učenec v Terstu; 177. Kavarna „stella polare“ v Terstu; 178. F. Bradaska, c. k. prof. v Zagrebu; 179. J. Virk, fajm. v Kalobju; 180. J. Judnič, kpl. v Toplicah; 181—82. Dr. L. Vogrin, dek. in Fr. Klobasa, kpl. pri sv. Jurju; 183. G. Cenc, kpl. v Šmarji; 184. J. Komave, učitelj v Št. Andrašu; 185. M. Povše, kpl. v Št. Lorencu; 186. J. Žunko, kpl. v Trautmannsdorfu; 187. B. Smeričnik, fajm. na Žihpolju; 188. Dr. A. Pogačnik v Ajdini; 189—99. Lejrerjeva bukvarnica v Mariboru; 200. S. Janežič, kadet v Veroni; 201—3. J. Murnik, H. Dolenc in J. Meden, juristi na Dunaju; 204. J. Kozina, modrosl. na Dunaju; 205—6. L. Zima, prof. v Karlovcu; 207. A. Ferenc, fajm. pri sv. Ani; 208. Elizab. Žurman, žena srenjsk. predstojn. pri sv. Trojici; 299. J. Šket, kpl. v Šmihelu; 210. Jakopič, expos. v Rablu; 211. J. Škofic, fajm. v Suhoru; 212. J. Sajovec, kpl. pri sv. Križu; 213. A. Mejac, lokalist na Vojskem; 214. D. F. Ripšl, regim. kpl. v Koneljanu; 215. A. Wolf, fajm. v Kobaridu. (Dalje pril.)

KAZALO.

Zabavni del.

V vezani besedi.

	Stran.
Nuna in tica	1
Car Lazarjeva smert	13, 40, 70, 141
Večerni blagoslov	20
Seršeni	26
Sv. Gregor	33
Zagonske narodne pesme	I-IV. 43, 76, 153
Sonetje I, II, III, IV, V.	65, 161
Kalinu	91
Na planini	96
Tako je bilo	102
Isterska pesma	120
Sanje	129
Čuden strah	166

V nevezani besedi.

Na stricovem domu	1, 49, 116, 177
Deveti mož	24
Vetrogončič	98, 131, 161
Alež Veselkovič	85
Lisica i kozika	90

Podučni del.

Potovanje krog Triglava	7, 35, 65
Miklošič pa glagolica	16
Mythologične drobtine:	
I. Kaj slov. otroci o ptičih pojó .	20
II. O imenih vetrov	21
III. O vdebu	77
IV. O kosu	77
V. O martinčnjaku	77
VI. O goski	78
VII. O detelji.	78
VIII. O majoranu	78
IX. O lapuhu	78
X. O bobu	78
XI. O šišmišu.	79
XII. O preglavici	107

Stran.

XIII. O Vancašu	107
XIV. Kaj storijo Slovenci, kedar se črez vodo peljejo?	108
XV. O Vetrihu, Vetronu	108
XVI. O zakladih	108
XVII. O prerokovavnem rešetu	109
XVIII. O votlem kamnu.	109
IXX. O čudotvornih drevesih	109
XX. O proročnem zercalu	109
XXI. O Boginjah, boginkah	109
XXII. Otročja igra Dubek	110
XXIII. O Sumpnu	110
XXIV. O nohtih	110
XXV. O grilu.	110
XXVI. O Verkovnici	184

Pomenki o domačih rečeh:

Ob novem letu	22
Narodno gledišče Varaždinsko	55
Rieč o dobroj prigodi	174

Drobtine za poduk in kratek čas:

✓ Kako naj se zemljopisne imena družih slovanskih narečij pišejo slovenski	24
Bolezan zlebri	26
Atoška gora	58
Vitanjske razvaline na Štírskem	88
O zmaju	89
Utrinki	89
Ktere dežele so spadale nekđaj pod Koroško	90
O življenju, značaju in vojni starih Slovanov	43
Iz Tersta v Ljubljano	46, 73
Narodske prislovice	79
Povodni kos	104
Pop Petar Fraščič	111
Popotovanje po Bosni	112
Košljun	177
Velbljud	148
Premišljevanje o ljudski omiki	172

Slovenski besednik.

	Dopisi.	Stran.
Iz Celoveca	27, 63, 92,	123, 158 186
Iz Dunaja		27, 61, 185
Iz Mariabruna		28
Iz Zagreba	29, 30, 61, 93,	122
Iz Varaždina		60, 121, 154
Iz Pešta	62, 92, 123,	157
Iz Gorice		98
Iz Prage		124

Slovsvene drobtine.

Naročilno povabilo za Cegnarjeve pesme	30
Slovsanska žurnalistika	31, 94, 188
Slovsanski prvinci o naravi i zdravlju	32
Monumenta Slavorum meridionalium historica	64
Obrazi iz obšte istorije	95, 158
Lazarice	95
✓ Slovník nmjetnikah jugoslavenskih	125
Soerbska besaeda v latinskem pismu	126

	Stran.
Bajeslovny kalendar slovanski	123
Cegnarjeve pesmi	159
Život sv. Kateriny	160
✓ Deutsch-slovenisches Wörterbuch	186
Slovsenske večernice	92, 187

Narodske drobtine.

Stoletnica o. Kačiča Miošiča	31
Slovsanska knjigarnica	95, 190
Družba sv. Cirila in Metoda	96
Narodni živelj v cerkvi	127
Gledišno predstavljanje v Sinju	128
Blaž Hermeter	123
A. Oliban	188
Dav. Kuh	189
Dedictvi maličkych	189

Imenik žast. gg. naročnikov in raspe drobtine v vsakem listu.

Povabilo na naročbo.

S prihodnjim mescom se prične VI. zvezek „slov. Glasnika“. Izhajal bode, kakor doslej, vsak mesec na dveh polah in bo prinašal razno lepoznanstvo blagó v vezani in nevezani besedi, za poduk in v pošteno razveselovanje. Skoz in skoz si bo prizadeval, da se domača beseda čedalje bolj uglađi in omika, da se storí pripravna za vsakoverstno pisavo. Zunanja in znotranja oprava ostane, kakoršna je bila doslej. — Obračamo se s serčno prošnjo do vseh slovsenskih pisateljev, da ostanejo še v prihodnje Glasniku marljivi podporniki, pa tudi do vseh slovsenskih domorodcev, da ga podpirajo vsak po svoji zmožnosti.

Glasnik veljá za pol leta 1 gld. 30 kr., po pošti prejemán pa 1. gld. 50 kr. nov. dnarja. Tudi prejšnjih zvezkov je še nekoliko na prodaj. Naročila se prejemajo pod naslovom „Vredništvo slov. Glasnika v Celovcu“.

Če kakemu gosp. naročniku ne dojde Glasnik, naj nam to oglási v nezapečatenem lističu, ki je plačila prost, če ima pristavek „Zeitungsreklamazion“. Vse tiste gospode naročnike, ki želé ob šolskih praznikih Glasnika kam drugam prejemati, naj nam to naznanijo vsaj do srede mesca julja.

V Celovcu 1. junija 1860.

Vredništvo.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.

